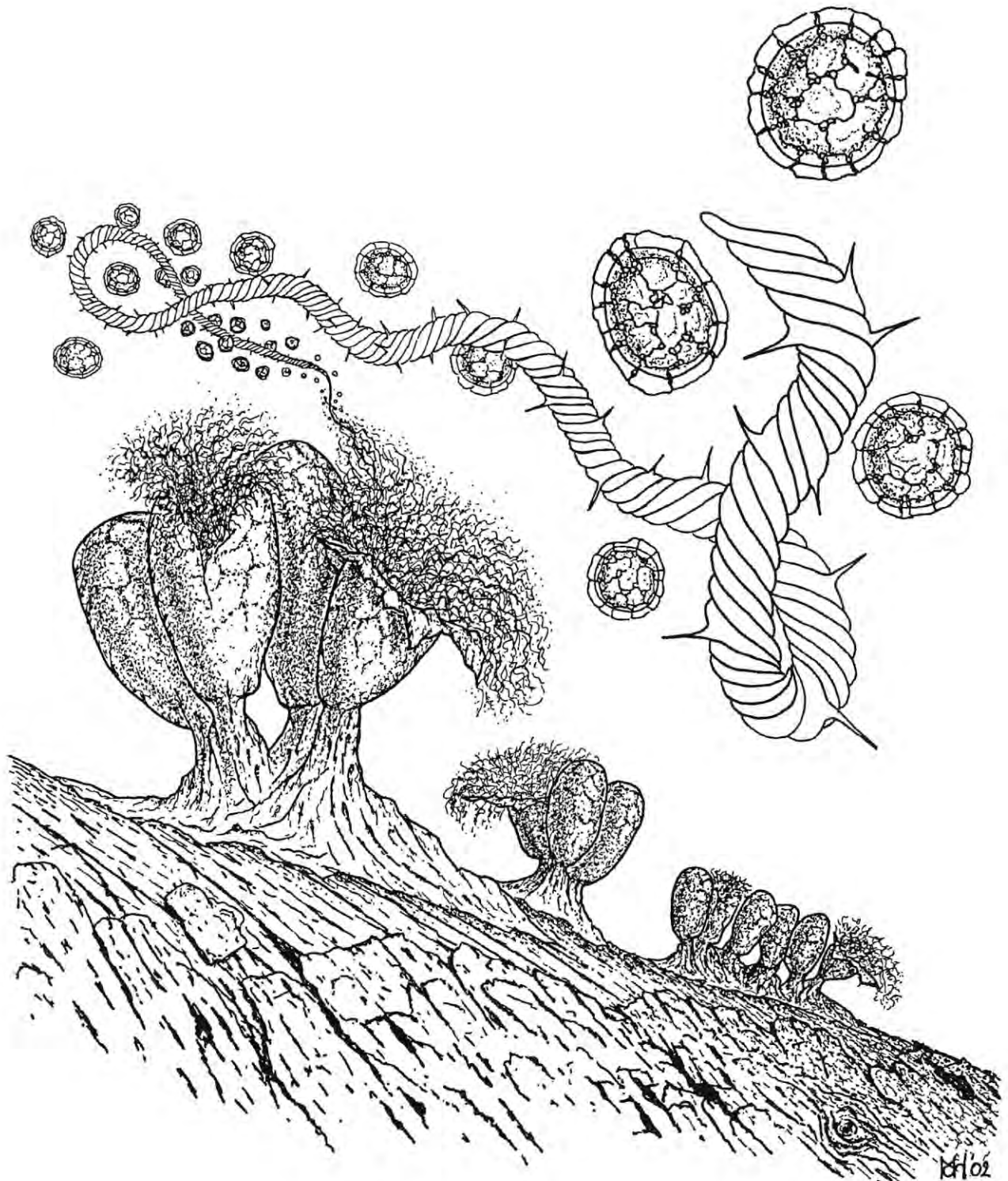

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 september 2002

verschijnt driemaandelijks
2002.3

Inhoud AMK Mededelingen 2002.3

A. de Haan	
Editoriaal	
Paddestoelentoonstelling in het Peerdsbos 12 en 13 oktober 2002	63
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (<i>Juncus</i>) (deel 3)	64
J. Gelderblom	
Kleine donker gekleurde <i>Telamonia</i> 's in Nederland en Vlaanderen	71
S. Terclavers	
Fungi-listserver	79
T. Stijve	
De Cedergrondzwam (<i>Geopora sumneriana</i>) een weinig opgemerkte doch algemene voorjaarspaddestoel	80
J. Volders	
Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel 2001 (Deel 1)	85
Europese kartering van bedreigde paddestoelen	88
T. Stijve	
De boleet van de dichter Victor Hugo	89
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	90
P. Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	92
Opstellen excursieprogramma 2003	
Werkweek te Heer sur Meuse	
Wijziging routebeschrijving excursie op zondag 27/10 naar "de Teut"	
Overlijden	93
Educatieve avonden	
Vlaamse paddestoelenkijkdag 6 oktober 2002, KAMK-excursies	94

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Gelderblom, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, J. Volders, R. Walley

Eindredactie & vormgeving: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/3158769

Verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" of verzonden per e-mail zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Harrie Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle e-mail: harrie.hendrickx@skynet.be gezonden worden, **ten laatste zes weken voor het verschijnen.**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Trichia verrucosa* Berk., Veelkoppig draadwatje, door Myriam de Haan

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

André de Haan

Zuur kijkende, tandenknarsende vakantiegangers; breed glimlachende, handenwrijvende mycologen. De perceptie van goed of slecht weer is dikwijls zeer verschillend. De vochtige juli- en augustusmaanden zorgden in elk geval al voor enkele mycologische toppers: *Lentinellus ursinus* (mogelijk nieuw voor België), *Boletus rhodopurpureus* (mogelijk nieuw voor Vlaanderen), *Sparassis spathulata* en Harrie Hendrickx vond een honderdtal Stekelzwammen van vier verschillende soorten. Wij hopen dat dit veelbelovende begin zich doorzet in het komende seizoen.

In de Nationale Plantentuin te Meise had het 4de Internationaal Congres voor Systematiek en Ecologie der Myxomyceten (ICSEM4) plaats. Niet minder dan 84 deelnemers met 24 nationaliteiten praatten er 5 dagen over Slijmzwammen. Een zeer geslaagd congres volgens de deelnemers en dus tevreden organisatoren.

Jaak Van De Meerssche stelde zijn omvangrijke diatheek (meer dan 8000 dia's van paddestoelen en Myxomyceten) ter beschikking van onze Kring. Een

selectie van deze dia's zal ingescand worden en ingelezen op cd-rom en zo ter beschikking gesteld van onze leden voor voordrachten en demonstraties. Wij danken Jaak voor deze belangrijke uitbreiding van ons educatief arsenaal.

Een druk seizoen staat voor de deur met als hoogtepunten:

- onze werkweek te Heer sur Meuse (21 tot 28 september) die zich, met een 25-tal deelnemers, veelbelovend aankondigt.

- de Vlaamse paddestoelenkijkdag op 6 oktober (zie programma blz...)

- onze jaarlijkse paddestoelententoonstelling op zaterdag 12 en zondag 13 oktober, in het Peerdsbos te Brasschaat (gebouwen van Kindervreugd). Waarbij een oproep voor medewerking bij het aanbrengen van verse paddestoelen en het opstellen van de tentoonstelling op vrijdag 11 oktober vanaf 17 u. (zie onder).

- het 1 novemberweekend, i.s.m. de Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep, dat doorgaat te Oostduinkerke (1 t.e.m. 3 november).

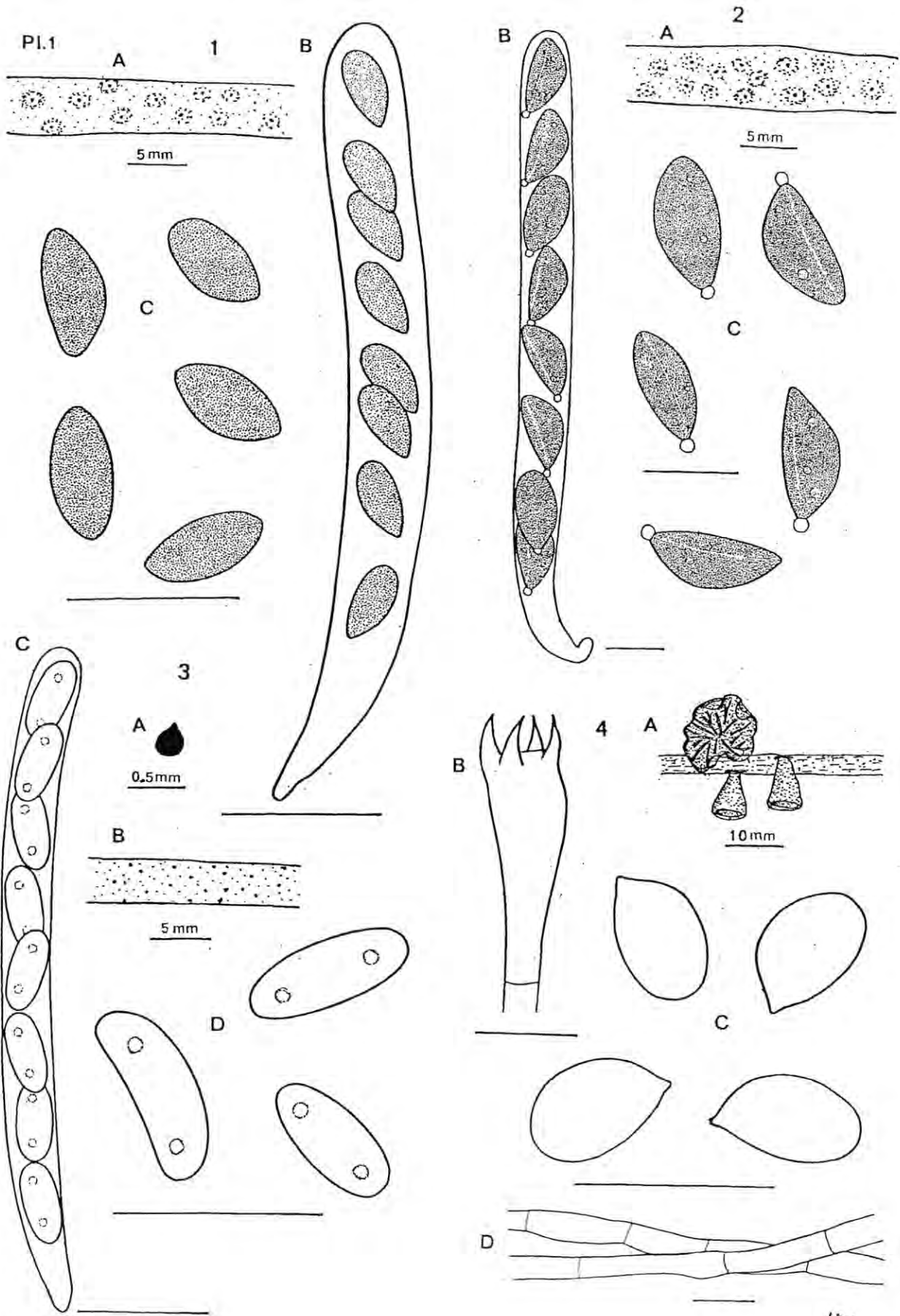
Paddestoelententoonstelling in het Peerdsbos 12 en 13 oktober 2002

Onze jaarlijkse tentoonstelling heeft zoals gewoonlijk plaats in de inkomsthal van Kindervreugd in het Peerdsbos op zaterdag 12 en zondag 13 oktober, telkens van 10 tot 17 uur.

Het opbouwen van de tentoonstelling en het aanbrengen van paddestoelen gebeurt op vrijdag 5 oktober vanaf 17 uur. Wij verwachten zoveel mogelijk hulp, iedereen kan hier aan deelnemen, ook nieuwe leden. De opstelling is trouwens een leerzame bezigheid waarbij u heel wat nieuwe soorten zult leren kennen. Voor de kleine groep van steeds dezelfde mensen, die zich voor de talrijke activiteiten van de Kring inzetten, zal het prettig zijn eens nieuwe gezichten op de werkvloer te zien.

Leden die niet in de mogelijkheid zijn vrijdag paddestoelen aan te brengen kunnen deze vanzelfsprekend ook tijdens de tentoonstelling meebrengen.

Op de tentoonstellingsdagen wordt u uiteraard als bezoeker verwacht maar we verwachten u ook talrijk om bezoekers te ontvangen en hen de nodige uitleg te geven. Vooral zondagnamiddag is een drukke periode waarop we best wat hulp kunnen gebruiken. Hopelijk zijn de weergoden ons gunstig gezind met vooraf genoeg regen zodat er veel paddestoelen zijn, en veel zon tijdens de tentoonstelling om veel bezoekers te krijgen.

HDM

Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (*Juncus*) (deel 3)

Hubert De Meulder

Verenigde Natieslaan 131 B- 2660 Hoboken

Summary

De Meulder H. 2002. Fungi on rushes (*Juncus*) - part 3.

A.M.K. Mededelingen 2002.3: 64-70

A survey of fungi on dead culms of *Juncus effusus* and *J. inflexus* executed in 1999/2000 around Antwerp resulted in 38 species belonging to 27 genera. In this third part of our study following 10 species belonging to the Sphaeriales (*Anthostomella punctulata*, *A. tomicoides*, *Phomatospora therophila*) and the Agaricales (*Arrhenia retiruga*, *Coprinus urticicola*, *Crepidotus epibryus*, *Delicatula integrella*, *Marasmius curreyi*, *Mycena bulbosa*, *Psilocybe inquilina* var. *inquilina*) are described.

Samenvatting

Een onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op dode stengels van Pitrus (*Juncus effusus*) en Zeegroene rus (*J. inflexus*), uitgevoerd in 1999/2000 in de Antwerpse regio, resulteerde in 38 soorten behorende tot 27 geslachten. Alle soorten van dit artikel worden in een aantal afleveringen kort beschreven, geïllustreerd met originele macro- en microscopische tekeningen.

Deel 3 behandelt volgende 10 soorten behorende tot de Sphaeriales s.l. (*Anthostomella punctulata*, *A. tomicoides*, *Phomatospora therophila*) en de Agaricales (*Arrhenia retiruga* - Gerimpeld mosoortje, *Coprinus urticicola* - Witte halminktzwam, *Crepidotus epibryus* - Klein oorzwammetje, *Delicatula integrella* - Plooiplaat zwammetje, *Marasmius curreyi* - Oranje grastaailing, *Mycena bulbosa* - Biezenmycena, *Psilocybe inquilina* var. *inquilina* - Helmkaalkopje).

Beschrijving per soort

20. *ANTHOSTOMELLA PUNCTULATA* (Roberge: Desm) Sacc.

(Plaat 1, figuur 1)

Peritheciën: ca. 0,2 mm diameter, gedeeltelijk verzonken in het substraat, met kleine papil en een zwarte clipeus; verspreid over het substraat.

Asci: 45-60 x 5,5-7 μm , cilindrisch, dunwandig; 8-sporig.

Sporen: 6-8,5 x 3-4 μm , smal elliptisch tot symmetrisch, olijfbraun, glad, 1-cellig, dunwandig, kiemspleet onopvallend, inhoud met meestal 2 soms 3 druppels; 1-rijig.

←**Plaat 1.** fig. 1. *Anthostomella punctulata*, A: peritheciën in substraat, B: ascus. C: sporen; fig. 2. *Anthostomella tomicoides*, A: peritheciën in substraat, B: ascus. C: sporen; fig. 3. *Phomatospora therophila*, A: peritheciën in substraat, B: peritheciën in substraat, C: ascus, D: sporen; fig. 4. *Arrhenia retiruga*. A: vruchtlichamen, B: basidia, C: sporen, D: hyfen.

Maatstreep = 10 μm

Onderzocht materiaal: op dode stengel van Pitrus (*Juncus effusus*), Kontich-Kazerne "Broekbos", I.F.B.L. C4.47.43, 27.4.00.

Opmerkingen: de sporen van het geslacht *Anthostomella* zijn vaak voorzien van een dwergcel die ik bij de gevonden soort niet heb kunnen waarnemen; de kiemspleet was slechts vaag zichtbaar.

Zie verder onder *A. tomicoides*.

21. *ANTHOSTOMELLA TOMICOIDES* Sacc.

(Plaat 1, figuur 2)

Peritheciën: 0,2-0,4 mm diameter, verzonken in het substraat, onder een ronde, zwarte clypeus van ca. 0,5 mm diameter, met kleine papil, zwart; verspreid over het oppervlak.

Asci: 95-130 x 8-10 μm , cilindrisch, top smal afgerond, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 12,5-17 x 8-10 μm , asymmetrisch, elliptisch-spoelvormig, donkerbruin, kiemspleet aan de rechte kant maar vaak onduidelijk, glad, dunwandig, met ronde; hyaliene dwergcel van ca. 2 μm ; inhoud met 1-3 druppels; 1-rijig.

Onderzocht materiaal: op dode stengels van Pitrus (*Juncus effusus*).

Brecht "Marbelven", I.F.B.L. B5.52.21, 2.4.00, De Meulder BR 142599,09.

Opmerkingen: het geslacht *Anthostomella* wordt gekenmerkt door de ingezonken peritheciën onder een dunne, grijze of zwarte clypeus. De sporen vertonen een kiemspleet en zijn meestal voorzien van een kleine, hyaliene dwergcel.

De gevonden soort wordt ook aangetroffen op braamstengels (*Rubus*), Zegge (*Carex*), Riet (*Phragmites*) e.a. Niet algemeen.

22. *PHOMATOSPORA THEROPHILA* (Desm.) Sacc.

(Plaat 1, figuur 3)

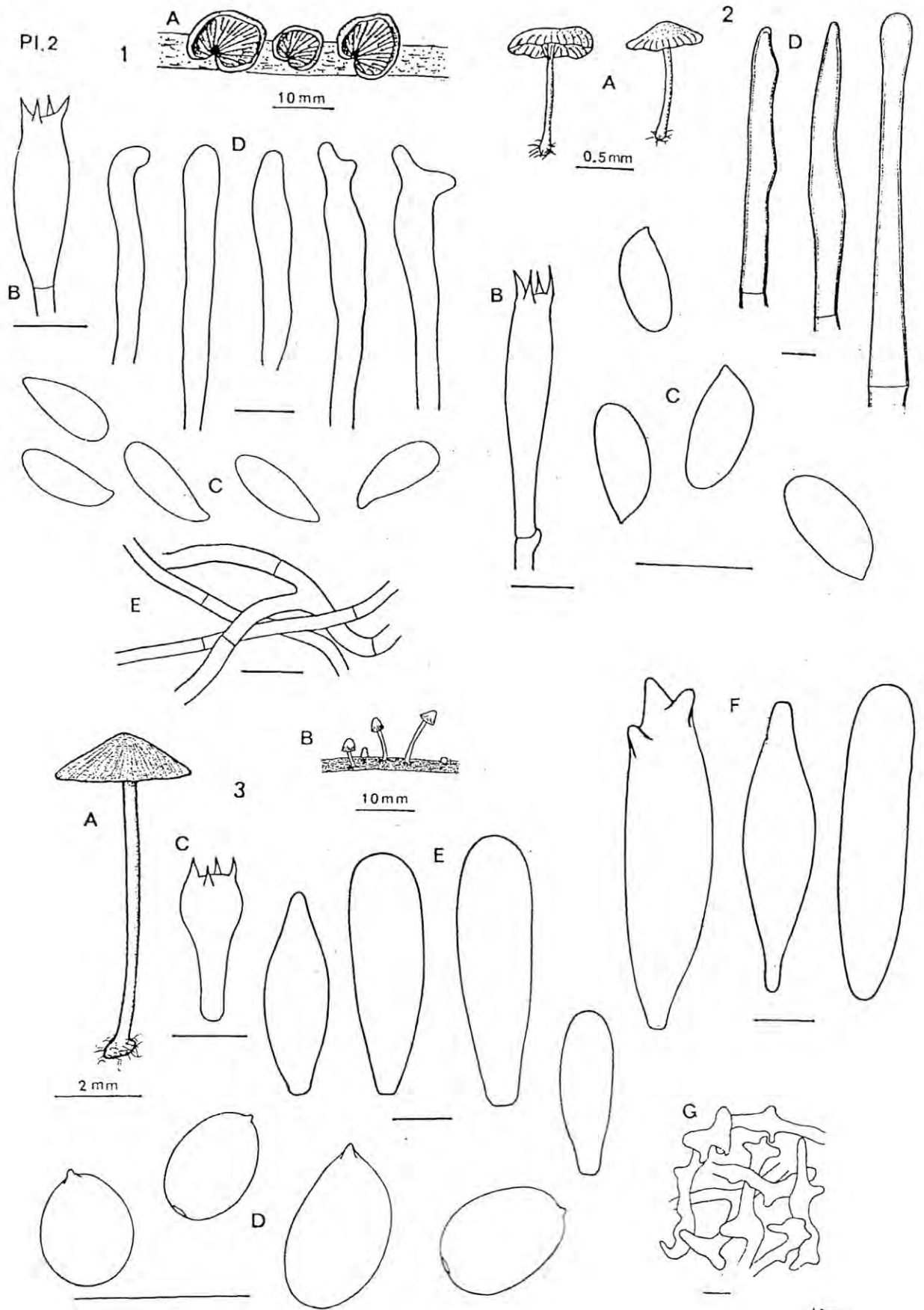
Peritheciën: tot 0,2 mm diameter, globuleus met kleine papil, nagenoeg geheel ingezonken in het substraat, zwart; verspreid over het oppervlak.

Asci: 48-55 x 4-4,5 μm , smal cilindrisch, kort gesteeld, dunwandig, met een apicale ring; 8-sporig.

Sporen: 7-9 x 2,5-3 μm , elliptisch, soms iets gekromd of iets asymmetrisch, hyalien; inhoud met 1 druppel aan ieder eind, glad; 1-rijig.

Parafyten: niet waargenomen.

Onderzocht materiaal: op Pitrus (*Juncus effusus*).

Schelle "Maaienhoek", I.F.B.L. C4.55.11, 24.9.99, De Meulder, BR142691,04, e.a.

Opmerkingen: het geslacht *Phomatospora* behoort tot de Diaporthaceae en wordt gekenmerkt door het voorkomen op kruidige stengels en grashalmen; de sporen zijn hyalien, ze zijn niet gesepteerd en er is geen stroma.

De gevonden soort lijkt sterk op *P. berkeleyi* Sacc. wat de asci en de sporen betreft maar die komt voor op grassen (Gramineae).

23. *ARRHENIA RETIRUGA* (Bull.: Fr.) Redhead

Syn.: *Leptoglossum retirugum* (Bull.: Fr.) Ricken.-Gerimpeld mosoortje (Plaat 1, figuur 4)

Vruchtlichaam: tot 10 mm diameter, zeer variabel van vorm, eerst komvormig, daarna uitgespreid, met gekroesde, ingerolde rand, zittend, grijsbruin tot isabelkleurig.

Hymenium: glad of duidelijk geplooid-geaderd vanuit het centrum, wit-grijsachtig.

Sporen: (4-)6-8(-9,5) x (3-) 4-5,5 μm , elliptisch, ovaal tot traanvormig, met opvallende apiculus, zeer variabel, glad, dunwandig, hyalien.

Basidiën: 25-30 x 6-8 μm , knotsvormig, met 4 gekromde sterigmen.

Hyfen: 4-9,5 μm diameter, parallel en los gerangschikt, glad of iets geïncrusteerd; septen zonder gespen.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende stengels van Pitrus (*Juncus effusus*), Boom "De Schorre" I.F.B.L. D4.16.12, 6.3.00 (veelvuldig aangetroffen) en Schelle "Maaienhoek, I.F.B.L. C4.55.11, 5.7.00 De Meulder, BR142581,88, e.a.

Opmerkingen: de gevonden soort is een necrotrofe parasiet die meestal wordt aangetroffen op slaapmossen (Pleurocarpen) ; ze is niet zo zeldzaam als wordt vermeld in de literatuur, maar wordt eerder, door de kleine tere vruchtlichamen over het hoofd gezien.

Volgens het "Overzicht" (1995) is *Arrhenia retiruga* potentieel bedreigd wegens zeldzaam voorkomen.

←Plaat 2. fig. 1. *Crepidotus epibryus*. A: vruchtlichamen. B: basidium, C: sporen, D: cheilocystiden, E: steelhyfen. fig. 2. *Delicatula integrella*, A: vruchtlichamen, B: basidium, C: sporen, D: steelhyfen. fig. 3. *Coprinus urticicola*, A: vruchtlichaam, B: vruchtlichamen op substraat. C: basidium, D: sporen, E: cheilocystiden, F: pleurocystiden, G: velumelementen.

Maatstreep = 10 μm

24. *CREPIDOTUS EPIBRYUS* (Fr.: Fr.) Quél.

syn.: *C. pubescens* (Vahl) J. Schröt. - Klein oorzwammetje (plaat 2, figuur 1)

Hoed: 8-15 mm, jong klokvormig, later schelpvormig, iets fluwelig, licht geelachtig, niet doorschijnend gestreept; dorsaal aan het substraat gehecht.

←Plaat 2. fig. 1. *Crepidotus epibryus*. A: vruchtlichamen. B: basidium, C: sporen, D: cheilocystiden, E: steelhyfen. fig. 2. *Delicatula integrella*, A: vruchtlichamen, B: basidium, C: sporen, D: steelhyfen. fig. 3. *Coprinus urticicola*, A: vruchtlichaam, B: vruchtlichamen op substraat. C: basidium, D: sporen, E: cheilocystiden, F: pleurocystiden, G: velumelementen.

Maatstreep = 10 μm

Lamellen; vrij dicht opeen, met tussenlamellen, iets crème-geelachtig, 1-2 mm breed; snede fijn gewimperd.

Steel: 2-4 mm, excentrisch, viltig, wit.

Sporen: 7,5-9 x 2,5-4 μm , slank traanvormig, hyalien tot bleek geelachtig.

Basidiën; 17-21 x 7-8,5 μm , subcilindrisch-knotsvormig, zonder gespen, 4-sporig.

Cheilocystiden: 30-50 x 5-7 μm , cilindrisch, soms vertakt of aan de top iets knotsvormig verdikt, hyalien, dunwandig.

Hyfen van de hoedhuid: 2-5 μm diameter, cilindrisch, hyalien, zonder gespen.

Onderzocht materiaal: op Pitrus (*Juncus effusus*), tussen Molinia-bulten (Pijpenstrootje), Brecht "Marbelven", I.F.B.L. B5.52.21, 23.11.99, De Meulder BR142489,93.

Opmerkingen: deze soort is vrij goed te herkennen aan de iets crèmekleurige, kleine hoedjes, de slanke traanvormige sporen en het voorkomen op kruidige stengels en bladeren.

25. *DELICATULA INTEGRELLA* (Pers.: Fr.) Pat.

- Plooiplaatzwammetje (Plaat 2, figuur 2)

Hoed: 4-10 mm diameter, gewelfd, onregelmatig gevormd, met opvallend verdiept midden, doorschijnend gestreept, mat, wit; rand gegolfd; jong kegelig-klokvormig, met fijne velumresten.

Lamellen: (8-)20-25, lijstvormig, meestal zonder of met 1 tussenplaatje, wit, op de steel aflopend.

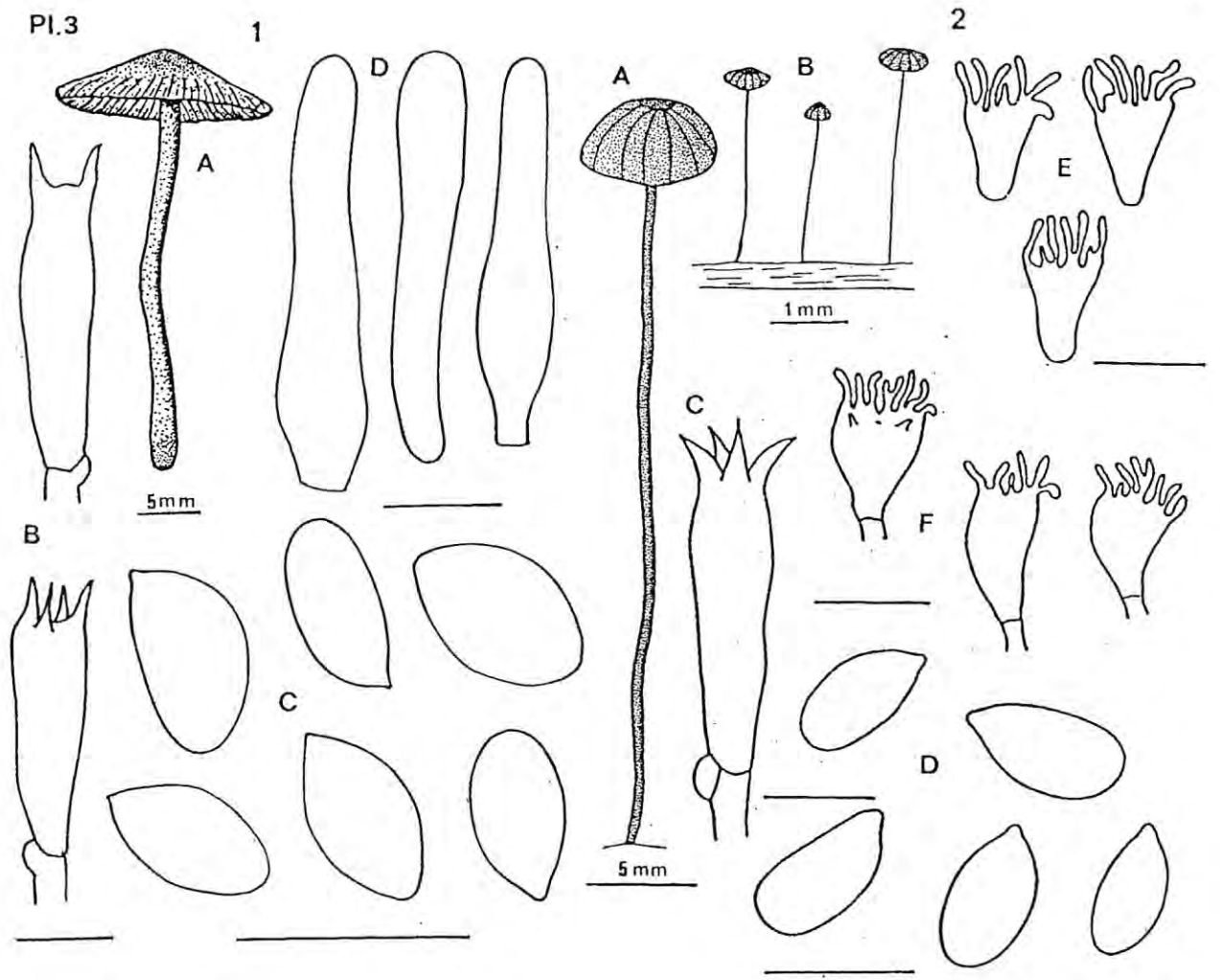
Steel: 7-12 x 0,5-0,7 mm, cilindrisch, wit, bovenaan bepoederd, aan de basis iets verdikt met fijne, witte ankerhyfen.

Sporen: 9-11,5 x 3-5,5 μm , amandelvormig, glad, hyalien, inhoud soms met enkele druppels, J+.

Basidiën: 27-44 x 6-8,5 μm , slank knotsvormig, 2-4 sterigmen.

Steelhyfen: 55-133 x 10-13 μm , spits tot knotsvormig uitlopend naar de top, iets dikwandig.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende

Hm

stengels van Pitrus (*Juncus effusus*), gezellig groeiend, Schelle "Maaienhoek", I.F.B.L C4.55.11, 14.6.00, De Meulder, BR142585,92, e.a..

Opmerkingen: de gevonden soort heeft grote gelijkenis met *Hemimycena* soorten maar deze hebben meer uitgesproken lamellen, er is geen velum aanwezig en de sporen zijn niet amyloïd. Voorkomen: niet zelden in het geschikt biotoop.

26. *COPRINUS URTICICOLA* (Berk. & Broome) Buller

syn.: *C. brassicae* Peck - Witte halminktzwam (Plaat 2, figuur 3)

Hoed: jong 2-5 x 1,5-2 mm, kegelvormig tot conisch, later uitgespreid tot 8 mm diameter, geheel bedekt met wit velum, daaronder licht grijsachtig, doorschijnend gestreept tot centrum van de hoed.

Lamellen: ca. 50 met meestal 1 tussenlamel, dicht opeen, nagenoeg vrij van de steel, eerst wit later donkerbruin.

Steel: 10-25 x 0,7-1 mm, cilindrisch, boven berijpt-bepoederd, wit, naar onder iets dikker wordend, met een iets knotsvormige basis met myceliumvilt.

Sporen: 6-7,5(-9,5) x 4,5-5,5 μm , subglobuleus, elliptisch tot iets conisch, met afgeronde top, bruin, met centrale kiemporie.

Sporee: donkerbruin (gezien op het steeloppervlak).

Basidiën: 15-19 x 6-8 μm , knotsvormig, 4 sterigmen.

Cheilocystiden: 28-64 x 9,5-15 μm , subcilindrisch, knotsvormig tot elliptisch

Pleurocystiden: 47-76 x 15-19 μm , verder als cheilocystiden

Velumelementen: 2-10 μm breed, diverticulaat, dunwandig.

Onderzocht materiaal: op één plaats verspreid voorkomend, op dode stengels van Pitrus (*Juncus effusus*), in een vochtig biotoop met dominante begroeiing van Gewoon sikkemos (*Drepanocladus aduncus*) en Moeras-vergeet-mij-nietje (*Myosotis scorpioides*), verder in mindere mate Moeraszegge (*Carex acutiformis*), Bitterzoet (*Solanum dulcamara*), Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), omsloten door Wilg (*Salix* div. spec.), Schelle "Maaienhoek", I.F.B.L C4.55.11, 14.9.00, De Meulder, BR142575,82, e.a.

Opmerkingen: goede kenmerken voor het bepalen van deze inktzwam zijn: kleine vruchtlichamen, wit wollig velum, sporenvorm, diverticulate velumelementen, voorkomen in een vochtig biotoop en waardplant. In de literatuur wordt als waardplanten ook grassen, kruiden en twijgjes vermeld.

27. *PSILOCYBE INQUILINA* (Fr.: Fr.) Bres. var. *Inquilina*

syn.: *Deconica i.* (Fr.: Fr.) Romagn. - Halmkaalkopje (Plaat 3, figuur 1)

Hoed: 5-20 (-25) mm diameter, convex tot afgeplat, met zwak umbo, oppervlak hygrofaan, in vochtige toestand glanzend en vetig, bleek tot donkerbruin, nat tot de helft gestreept; jong met velumresten die vlug verdwijnen; hoedhuid aftrekbaar.

Lamellen: roestigbruin, breed aangehecht, driehoekig; snede witachtig.

Steel: 20-30(-50) x 1-1,5 (-2) mm, cilindrisch, taai, donkerbruin, iets gekromd, onderaan iets verdikt.

Sporen: 7,5-8,5 x 3,5-5 x 4-5,5 μm elliptisch, lentiform, breed elliptisch in voorzicht, elliptisch in zijanzicht, dikwandig, bleekbruin, met kiemporie; inhoud soms met 1 of 2 druppels.

Sporee: paarsbruin.

Basidiën: 14-22 x 7-8,5 μm , cilindrisch-knotsvormig, met (2-) 4 sterigmen en basale gesp.

Cheilocystiden: 20-38 x 5-7 μm , lageniform met lange nek van 3-5-4 μm diameter.

Pleurocystiden: geen.

Onderzocht materiaal: massaal op vochtig liggende, neergeslagen halmen van Pitrus (*Juncus effusus*) en Zeegroene rus (*J. inflexus*), Schelle "Maaienhoek", I.F.B.L. C4.55.11, 9.7.00, De Meulder, BR141206,71, e.a.

Opmerkingen: *Psilocybe inquilina* is nauw verwant aan *P. crobula* (Fr.: Fr.) Bres. var. *crobula* Fr., het verschil tussen beide variëteiten is echter maar heel gering (Arnolds et al. 1995). In Bas et al. (1995) worden ze echter terug als aparte soorten beschreven.

De gevonden soort werd op beide voornoemde Russen in groot aantal aangetroffen.

28. *MARASMIUS CURREYI* Berk. & Broome misv.: *Marasmius graminum* - Oranje grastailing (Plaat 3, figuur 2)

Hoed: 3-8 mm diameter, gewelfd, later vlakker, met verdiept midden, glad, radiaal gegroefd-gefronst, oranjerood, bleker bij ouder worden; rand scherp en gegolfd.

Lamellen: 8-12, zonder tussenlamellen, samenkomend in een collarium rond de steel, witachtig; snede gaaf.

Steel: 25-30 x 0,2-0,3 mm, stijf, rossig, naar de top

←Plaat 3. fig.1. *Psilocybe inquilina* var. *inquilina*, A: vruchtlichaam, B: basidium, C: sporen, D: cheilocystiden; fig.2. *Marasmius curreyi*, A: vruchtlichaam, B: vruchtlichamen op substraat, C: basidium, D: sporen, E: cheilocystiden, F: pileipelliscystiden; fig. 3. *Mycena bulbosa*, A: vruchtlichamen, B: basidium, C: sporen, D: cheilocystiden, E: caulocystiden.

Maatstreep = 10 μm

lichter van kleur.

Sporen: 7-11 x 4-5 μm , cilindrisch-elliptisch, glad, hyalien; inhoud met druppels.

Basidiën: 19-22 x 6-7 μm , cilindrisch-knopsvormig, 4 sterigmen, met gespen.

Cheilocystiden: 9,5-13 x 6-7 μm , cilindrisch-knopsvormig, in bundels met talrijke uitgroeisels van 2,5-5 μm lang.

Pileipellis: knopsvormige elementen van 10-15 x 6-10 μm , met bruine, wrachtige uitgroeisels; met gespen.

Onderzocht materiaal: op dode, vochtig liggende stengels van Pitrus (*Juncus effusus*), Schelle "Maaienhoek", I.F.B.L. C4.55.11, 24.6.00, De Meulder, BR142570,77.

Opmerkingen: de roodbruine kleur van de hoed en het collarium rond de steel zijn opvallende kenmerken voor de gevonden soort.

29. *MYCENA BULBOSA* (Cejp) Kühner

- Biezenmycena (Plaat 3, figuur 3)

Hoed: 2-6 mm diameter, halfbolvormig tot convex, met iets ingedeukt centrum; oppervlak doorschijnend gegroefd, grijs tot grijsbruin, met gelatineus aftrekbare hoedhuid.

Lamellen: L:12-14, l:1, smal aan de steel aangehecht tot vrij, een pseudocolarium vormend, witachtig; lamelsnede glad en als een gelatineuze draad aftrekbaar.

Steel: 6-12(-15) x 0,2-0,5 mm, cilindrisch, glad, hyalien-witachtig; basale schijf van l-1,5 mm diameter met haartjes bedekt.

Sporen: 9,5-11,5 x 4-5,7 μm , pitvormig tot cilindrisch, glad, hyalien, J-.

Basidiën: 19-23 x 7,5-9 μm , knopsvormig, met basale gesp, 4 sterigmen.

Cheilocystiden: 20-38 x 3-7 μm , cilindrisch tot buigig, met lange, smalle nek; met gespen.

Pileipellishyfen: niet waargenomen.

Caulocystiden: 16-42 x 4-9,5 μm , knopsvormig-cilindrisch, iets dikwandig, vaak in trosjes bijeen.

Onderzocht materiaal: op vochtig liggende en staande, afgestorven stengels van Pitrus (*Juncus effusus*), tussen Gewoon sikkemos (*Drepanocladus aduncus*) en Gewoon puntmos (*Calliergonella cuspidata*), in een moerassige vegetatie, Schelle "Maaienhoek" I.F.B.L. C4.55.11, 10.8.00, De Meulder, BR142678,88.

Opmerkingen: *Mycena bulbosa* is door zijn karakteristieke kenmerken zoals gelatineuze hoedhuid en lamelsnede, samen met de pitvormige, niet amyloïde sporen en het voorkomen op Pitrus goed te bepalen; de soort wordt ook nog vermeld van Biezen (*Scirpus*) en Vlotgras (*Glyceria*).

Literatuur

- ARNOLDS E, KUYPER T. & NOORDELOOS M. (1995) - Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. Nederl. Mycol. Veren., 871 pp.
- BAS C. ET AL., EDS. (1995) - Flora Agaricina Neerlandica. Vol. 3. Rotterdam/Brookfield, Balkema, 183 pp.
- BAS C. ET AL., EDS. (1999) - Flora Agaricina Neerlandica. Vol. 4. Rotterdam/Brookfield, Balkema, 191 pp.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1991) - Pilze der Schweiz. Band 3. Röhrlinge und Blatterpilze. Teil 1. Luzern, Mycologia.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1995) - Pilze der Schweiz. Band 4. Blatterpilze. Teil 2. Luzern, Mycologia.
- DE MEULDER H. (2001) - Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op Russen (*Juncus*) - deel 1. *Med. Antwerpse Mycol. Kring* **2001**: 99-105.
- (deel 2), **2002**: 32-36.
- ELLIS M.B. & ELLIS J.P. (1985) - Microfungi on Land Plants. Croom, Helm, 818 pp.
- HØILAND K. (1976) - *Leptoglossum* and allied genera in Norway. *Norw. J. Bot.* **23**: 207.
- MOSER M. (1983) - Die Röhrlinge und Blatterpilze, Kleine Kryptogamenflora, Band IIb/2 - 5. Auflage, Stuttgart-New York.
- MUNK A. (1957) - Dansk Pyrenomycetes. A preliminary Flora *Dansk Bot. Ark.* **17**(1): 13-491.
- REDHEAD S.A. (1984) - *Arrhenia* and *Rimbachia*. *Can. J. Bot.* **62**: 865-892.
- SENN-IRLET B. (1995) - The genus *Crepidotus* (Fr.)Staudé in Europe. *Persoonia* **16**: 1-80.
- STANGL ET AL. (1991) - Die Gattung *Crepidotus* (Fries) Staudé 1857 in Deutschland unter besonderer Berücksichtigung Augsburger Funde. *Z. Mykol.* **57**: 117-148.
- Ulje C.B. & Noorderloos M.E. (1997) - Studies in *Coprinus* IV. *Persoonia* **16**: 265-333.
- VANDEVEN E. (red.) (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. 4de editie. K.A.M.K. Antwerpen.
- WATLING R. & GREGORY N.M. (1987) - British Fungus Flora Agarics and Boleti 5/ Strophariaceae and Coprinaceae pp. Edinburgh, Royal Botanic Garden, 121 pp.

Kleine donker gekleurde *Telamonia*'s in Nederland en Vlaanderen

Jac Gelderblom

Guido Gezellelaan 102 NL-4873 GG Etten-Leur

Inleiding

De kleine donker gekleurde gordijnzwammen zijn een groep van paddestoelen, waarbij de meeste mycologen een sterke neiging vertonen om bij de aanblik ervan de pas te versnellen en te doen alsof men niets gezien heeft. Als men al eens besluit een collectie uit deze groep mee te nemen ter determinatie, dan loopt men vaak vast vanwege elkaar tegensprekende of moeilijk interpreteerbare kenmerken, die in de verschillende determinatiewerken gebruikt worden. De laatste jaren zijn er een aantal werken en publicaties verschenen met uitgebreide macro- en microscopische beschrijvingen van *Cortinarius* soorten, vaak ook voorzien van goede kleurenafbeeldingen en microtekeningen zoals *Cortinarius* Flora Fotografica (1989-), Pilze der Schweiz Band 5 (2000), Atlas des Cortinaires (1992-) en de verslagen van de *Cortinarius* werkgroep van de KAMK (1994-2002). Met deze literatuur blijkt het vaak mogelijk een vondst min of meer betrouwbaar op naam te brengen en na veel proberen en discussiëren met andere mycologen gaat men toch een zekere structuur in deze groep ontdekken.

De bedoeling van dit artikel is het bespreken van deze structuur en daardoor hopelijk een bijdrage te leveren aan de studie van deze lastige groep, waarover het laatste woord nog lang niet gezegd is.

Groepsindeling van de kleine *Telamonia*'s

Formeel wordt voor het begrip "groot" of "klein" de zogenaamde Index of Slenderness (IS) gebruikt. Deze is gedefinieerd als $IS = L^2/d.D$ met L = steellengte, d = steeldikte en D = hoeddiameter. Als geldt $IS > 15$ dan spreekt men van kleine soorten. In de praktijk is het gebruik van een rekenmachine niet nodig: soorten met hoeddiameter kleiner dan 5 cm en een steeldikte kleiner dan 5 (6) mm kunnen worden gerekend tot de "kleine" soorten.

Kuyper en Dam (1998) hebben deze kleine soorten onderverdeeld in groepen, die ze een nummer hebben gegeven. Enigszins aangepast ziet deze indeling er als volgt uit:

1. Velum rood, geel of bruin
 2. Velum rood groep A (22)
 2. Velum geel of bruin groep B (21 + 22)
1. Velum wit of witachtig
 3. Steel wit (vaak wortelend) groep C (27)
 3. Niet zo

4. Duidelijke violettinten aanwezig in jonge plaatjes en/of steelvlies groep D (30)
4. Niet zo, soms wel een roze of zwak lila tint
 5. Hoed oranje, roodbruin of okerkleurig groep E (32)
5. Hoed donker gekleurd groep F (31)

Gemakshalve heb ik de groepen A tot en met F genoemd, de tussen haakjes geplaatste nummers zijn de groepsnummers volgens het artikel van Kuyper en Dam.

De afscheiding tussen de groepen is niet altijd even scherp; een aantal soorten zal daarom in meerdere groepen moeten worden uitgesleuteld

De soorten uit groep F zijn de kleine donker gekleurde gordijnzwammen uit het ondergeslacht *Telamonia*.

Korte bespreking van de belangrijkste kenmerken in deze groep

Sporen

De verschillen in sporenvorm en sporengrootte zijn dermate groot, dat het goede determinatiekenmerken zijn. Dit geldt ook voor de ornamentatie van de sporen, zij het in mindere mate. Een zeer kenmerkende ornamentatie treffen we echter aan bij *C. erythrinus* en *C. miraculosus*. De bijgevoegde sporenplaat geeft een idee van variatie in sporenvorm en sporengrootte.

Pigmentatie

De hoedhuid van de soorten uit deze groep is opgebouwd uit een toplaagje van dunne liggende hyfen (de pileipellis) met daaronder een dikkere laag van min of meer worstvormige cellen (het hypoderm). Deze structuur is weergegeven in afbeelding 1.

De hyfen van de pileipellis kunnen grof of fijn geïncrusteerd zijn of zonder incrustaties (getekend is een groffe incrustatie). De cellen van het hypoderm hebben vaak een duidelijk membranair pigment; ook komen bij sommige soorten opvallende pigmentklodders voor in deze laag. Hoewel weinig gebruikt in de literatuur vormen deze pigmentaties mijns inziens een zeer bruikbaar determinatiekenmerk.

Geur

Bij een aantal soorten komen duidelijke geuren voor zoals aardgeur, pelargoniumgeur en cederhoutgeur. Deze geuren zijn het duidelijkst waarneembaar na kneuzen of na enige uren bewaren in een afgesloten doosje. Omdat deze geuren niet altijd even duidelijk zijn en omdat sommige mensen voor bepaalde geuren nogal ongevoelig zijn (cederhout!) zal een aantal soorten op twee plaatsen worden uitgesleuteld.

Velum

Het al of niet optreden van velum in de vorm van gordels of banden en de kleur van het velum kan voor een aantal soorten karakteristiek zijn, voor andere soorten is dit kenmerk vaak nogal twijfelachtig. Dit vereist dus weer uitsleutelen op meerdere plaatsen, hetgeen in de meeste gangbare literatuur te weinig gebeurt.

Paarstinten in jonge plaatjes en/of steelvlees

Bij sommige soorten zijn deze kleuren zeer prominent aanwezig, bij andere soorten zijn deze paarstinten vaak dermate vaag, dat bij het determineren problemen ontstaan welke keuze men moet maken. Omdat het toch een nuttig kenmerk is, is ook hier de oplossing: uitsleutelen op meerdere plaatsen, hetgeen in de meest gangbare

determinatieweken te weinig gebeurt.

Schubbige hoedbekleding

Dit is over het algemeen een betrouwbaar kenmerk.

Kleur van de steel

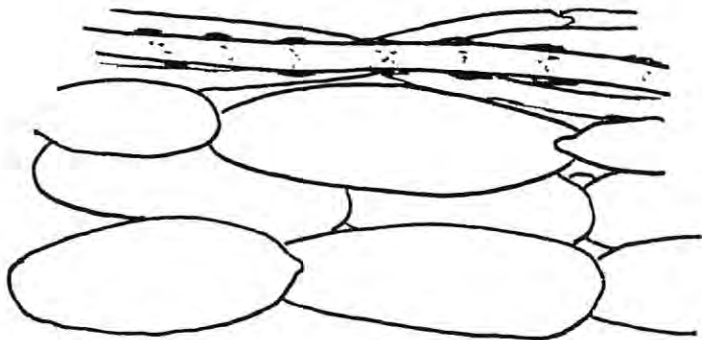
Deze is meestal oker tot bruinachtig. Daarnaast komen ook witte stelen voor (ook het steelvlees moet dan wit zijn). Bij een aantal soorten is het steelvlees in de steelvoet bijna zwart; dit is vooral goed te zien bij overlans doorsnijden.

Overige kenmerken

Chemische reacties en de vorm van de steel zijn in deze groep niet karakteristiek.

Het al of niet aanwezig zijn van cystiden is dermate variabel en vaak ook weersafhankelijk, dat hieraan maar een zeer beperkte waarde mag worden toegekend.

Na een bepaalde behandeling blijkt het weefsel van verschillende soorten onder een UV-lamp in verschillende kleuren op te lichten: dit verschijnsel noemt men fluorescentie. Dit verschijnsel is voor de amateurmycoloog lastig vast te stellen; ik heb het om die reden dan ook niet als kenmerk gebruikt. Voor de geïnteresseerde verwijs ik naar Arnold (1993) en de Haan et al (1994, 1995).

Afbeelding 1.

Voorlopige sleutel tot de soorten uit groep F

1. Geur aardachtig (vooral na enige tijd bewaren in een afgesloten doosje).
2. Sporen 7 - 9 x 4,5 - 5,5 mm, elliptisch; vooral bij Berk.
(sporenplaat fig. 1) *C. umbrinolens*
2. Sporen 7,5 - 9 x 5,5 - 6,5 mm, breed elliptisch; vooral bij *Pinus*
(sporenplaat fig. 2) *C. brunneus* var. *glandicolor*
1. Geen aardachtige geur.
3. Geur van oranjebloesem *C. sacchariosmus*
3. Andere geur of geur onbeduidend.
4. Roze tint in vlees aanwezig; sporen 6,5 - 8 x 5 - 6 mm,
grof geornamenteerd. (sporenplaat fig. 3) *C. erythrinus*
4. Geen roze tint in vlees.
5. Hoed schubbig tot pluizig
6. Sporen gemiddeld > 9 mm
7. Sporen 9 - 11 x 4 - 5 mm; meestal met paarse tinten
of een paarse zweem in lamellen *C. violilamellatus*
7. Sporen 8,5 - 10,5 x 6 - 6,5 mm; geen paarse tinten *C. comatus*
6. Sporen gemiddeld < 9 mm
8. Sporen breed elliptisch tot subgloboos; hoed pluizig
(sporenplaat fig. 4) *C. comptulus*
8. Sporen elliptisch tot amandelvormig
9. Met pelargoniumgeur; sporen elliptisch (sporenplaat fig. 5) *C. palaeaceus*
9. Geur onbeduidend; sporen amandelvormig (sporenplaat fig. 6) *C. hemitrichus*
5. Hoed glad
10. Slanke sporen ($Q > 1,9$) redelijk talrijk aanwezig.
11. Soort met halverwege de steel een geelbruine ring en
daaronder met geelbruine velumplakjes, hoedbekleding
Inocybe-achtig, groeiend bij Kruiwilg,
Sporen 9,5 - 11 x 4,5 - 5 mm, bijna glad. *C. ammophilus*
11. Andere kenmerken
12. Sporen 9,5 - 10,5 x 5,5 - 6,5 mm met een
zwakke ornamentatie; hoed donker zwartbruin,
hoed en steel met violet- tot rozeachtige tinten,
steel zonder velumzones *C. cavipes*
12. Andere kenmerken.
13. Hoedhuidhyfen opvallend geïncrusteerd;
zonder violettinten.
14. Sporen smal, 8,5 - 11 x 4 x 5 mm.
(sporenplaat fig 7) *C. fusisporus*
14. Sporen breed, 9 - 12 x 5,5 - 6 mm
(sporenplaat fig. 8) *C. cucumisporus*
13. Hoedhuidhyfen niet tot zwak geïncrusteerd;
meestal met violet, vaak met zwakke
pelargoniumgeur *C. diasemospermus* var. *leptospermus*
10. Sporen elliptisch tot cilindrisch, $Q < 1,9$ (meestal veel kleiner)
15. Sporen 10,5 - 12,5 x 5,5 - 7 mm. (sporenplaat fig. 9) *C. casimiri*
15. Sporen kleiner
16. Met pelargoniumgeur
17. Kleine soort met zwart in de steelvoet; sporen
8 - 9 x 4,5 - 5,5 mm. *C. diasemospermus* var. *diasemospermus*
17. Grotere soort, geen zwart in de steelvoet;
sporen 7 - 8 x 4,5 - 5,5 mm *C. rigidus* ss. Kühner & Romagn.
16. Zonder pelargoniumgeur
18. Zwart in de steelvoet en/of sterk geïncrusteerde
hoedhuidhyfen.

19. Sporen breed elliptisch, 7,5 - 9 x 5,5 - 6,5 mm; hoed met duidelijke umbo *C. brunneus* var. *glandicolor*
19. Sporen anders.
20. Kleine soort (hoed tot 20 mm, steel tot 20 mm x 2 mm); sporen 7 - 8 x 4,5 - 5,5 mm. *C. scotoides*
20. Grotere soorten, sporen groter.
21. Hoedhuidhyfen niet tot zwak geïncrusteerd. *C. diasemospermus* var. *diasemospermus* en *C. subrhombispora*
21. Hoedhuidhyfen sterk geïncrusteerd
22. Umbo opvallend spits, in veenmos; sporen 7,5 - 9 x 5 - 6 mm. (sporenplaat fig. 10) *C. flos-paludis*
22. Geen spitse umbo, nooit in veenmos; sporen 8 - 10 x 5 - 6 mm. (sporenplaat fig. 11) *C. helobius* en *C. romagnesii*
18. Geen zwart in de steelvoet; hoedhuidhyfen niet tot zwak geïncrusteerd.
23. Sporen met een zwakke ornamentatie, uitgezonderd enkele grote wratten of kammen aan de top. (sporenplaat fig. 12)
24. Velum enige tijd na beroeren roodachtig verkleurend *C. miraculosus*
24. Velum niet roodachtig verkleurend; habitus van *Laccaria laccata* *C. miraculosus* var. *laccarioides*
23. Sporen anders
25. Hoedhuidhyfen met een zeer typische rozebruine kleur in ammonia onder de microscoop; onder Kruiwilg in duinen *C. dunensis*
25. Hoedhuidhyfen anders gekleurd.
26. Steelvelum vormt één of meer duidelijke banden (jonge exemplaren bekijken).
27. Sporen > 10 mm; aanwezige velumbanden meestal verdwijnend bij ouderdom; elzenbegeleider. (sporenplaat fig. 13) *C. alnetorum*
27. Sporen < 10 mm; velumbanden meestal blijvend (sporenplaat fig. 14) *C. sertipes*
26. Steelvelum vormt geen banden.
28. Hoed donker zwartbruin, hoed en steel met violetachtige tot roze tinten *C. cavipes*
28. Anders.
29. Sporen 7,5 - 10 x 4,5 - 5,5 mm. (sporenplaat fig. 15) *C. decipiens*
29. Sporen 7 - 8,5 x 4,5 - 5,5 mm, hoed vlakker en met velumplakjes, lichte cederhoutgeur *C. decipiens* var. *atrocaeruleus*

Korte opmerkingen bij de soorten

Bij "afbeeldingen en beschrijvingen" gelden onderstaande ingekorte namen:

Brandrud: *Cortinarius* Flora Photographica -Brandrud, Lindstrom, Marklund, Melot & Muskos. (1990- 1998)

Breitenbach: Pilze der Schweiz Band 5 - Breitenbach & Kränzlin (2000)

AMK: Mededelingen Antwerpse Mycologische Kring.

Cortinarius alnetorum (Velen.) Moser

Synoniem: *C. iliopodius* ss. Moser

Nederlandse naam: Gegordelde elzengordijnzwam

Afbeeldingen en beschrijvingen: Brandrud plaat A 32

Breitenbach pag. 234; Sterbeeckia 19 pag. 43

Sporenplaat fig.13

Cortinarius ammophilus A. Pearson

Nederlandse naam: Duingordijnzwam

Beschrijving: Beihefte Sydowia 8 pag. 8 (1995)

Opmerking: Dit is een aan Kruiwilg gebonden soort van de kust.

Cortinarius brunneus* var. *glandicolor (Fr.: Fr) Fr.

Nederlandse naam: Eikkelkeurige gordijnzwam

Afbeeldingen en beschrijvingen: Brandrud plaat B 35 Breitenbach pag. 242

Opm. Deze soort wordt vaak verward met *C. umbrinolens*; de sporenvorm van beide soorten is echter zeer verschillend (zie sporenplaat fig.1 en 2)

Sporenplaat fig. 2

Cortinarius casimiri (Velen.) Huijsman

Synoniemen: *C. subsertipes* ss. Romagn.; *C. decipiens* ss. Henry

Nederlandse naam: Grootsporige gordijnzwam.

Afbeeldingen en beschrijvingen: Brandrud plaat D 28 en D 32; Breitenbach pag. 246; AMK 95.1 pag. 15

Sporenplaat fig. 9

Cortinarius cavipes J. Favre

Nederlandse naam: Holsteelgordijnzwam.

Afbeelding en beschrijving: Breitenbach pag. 248; Beihefte Sydowia 8 pag. 10 (1995); Favre: Les champignons superieurs du Parc National Suisse (1955) pag. 128

Opm. Dit is een alpiene soort. Deze soorten blijken ook aan de kust voor te komen en zijn dan meestal aan Kruiwilg gebonden.

In de literatuur wijken bij verschillende auteurs de sporenmaten sterk af!

Favre geeft als sporenmaat 9,5 - 10,5 x 5,5 - 6,5 mm met $Q = 1,7$; de sporenmaten volgens Kuyper zijn 9,5 - 11,5 x 5 - 5,5 mm maar met $Q = 1,9 - 2$ gemiddeld.

Cortinarius comatus J. Favre

Nederlandse naam: Dwerggordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: Beihefte Sydowia 8 pag. 13 (1995); Favre: Les champignons superieurs du Parc National Suisse (1955) pag. 129

Opm. Ook dit is een alpiene soort, die aan de kust voorkomt, gebonden aan Kruiwilg.

Cortinarius comptulus Moser

Synoniem: *C. sublatisporus* Svrcek

Nederlandse naam: Pluizige gordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D58; AMK 97.4 pag. 81; Sterbeeckia 19 pag. 47(2000)

Sporenplaat fig. 4

Cortinarius cucumisporus Moser

Nederlandse naam Langsporige gordijnzwam
Afbeelding en beschrijving: Plaat 6D van het "Overzicht".

Beihefte Sydowia 8 pag. 15 (1995)

Sporenplaat fig. 8

Opm. Een soort van de kust, gebonden aan kruiwilg (Nederlandse opgaven); in België gevonden onder loofhout in de Langdonken te Herselt.

Cortinarius decipiens (Pers.: Fr.) Fr.

Synoniem: *C. flexipes* ss. "Overzicht"

Nederlandse naam: Sombere siersteelgordijnzwam.

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat C02; Breitenbach pag. 250; AMK 94.3 pag. 115, 94.3 pag. 119 (als *C. umbrinolens*); AMK 96.3 pag. 85

Sporenplaat fig.15

Cortinarius decipiens* var. *atrocoeruleus (Mos.) Lind

Synoniem: *C. atrocoeruleus* ss. Moser

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D44; Breitenbach pag. 250

Cortinarius diasemospermus Lamoure var. ***diasemospermus***

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D47; Breitenbach pag. 252; Sterbeeckia 21/22 pag. 38 (2002)

Opm. In AMK 96.3 pag. 91 is beschreven *C. subrhombispora* (nomen provisorium).

Deze soort verschilt weinig van *C. diasemospermus* var. *diasemospermus*.

Vanwege verschillen in sporenvorm zijn het waarschijnlijk toch twee aparte soorten.

Cortinarius diasemospermus* var. *leptospermus H. Lindstr.

Synoniem: *C. tiliaceus* ss. Arnold

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D27; Sterbeeckia 21/22 pag 61 (2002)

Opm. *C. violilamellatus* (zie Brandrud plaat D39) verschilt van deze variëteit door een hoed, die schubbig is maar of dit verschil voldoende is om beide op soortniveau te scheiden, is een zaak, die discutabel is.

Cortinarius dunensis de Haan & Volders

Nederlandse naam: Witsteelgordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: Sterbeeckia 20 pag. 36 (2001)

Opm. Deze soort is in 1999 voor het eerst gevonden onder Kruiwilg aan de Belgische kust.

Cortinarius erythrinus (Fr.) Fr.

Synoniem: *C. vernus* ss H. Lindstr. & Melot

Nederlandse naam: Lilastelige gordijnzwam.

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat C51 (als *C. vernus*), Breitenbach pag. 294 (als *C. vernus*),

SPORENPLAAT

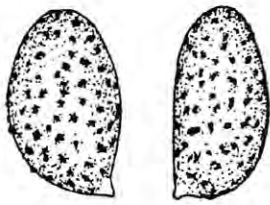

fig. 1

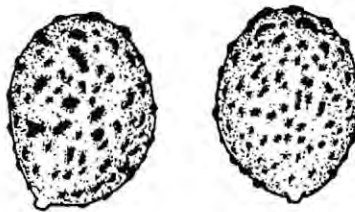

fig. 2

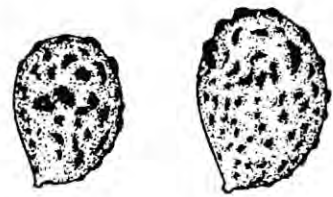

fig. 3

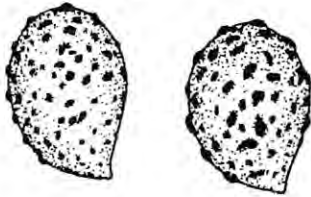

fig. 4

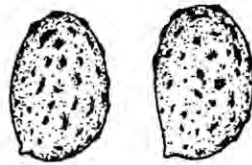

fig. 5

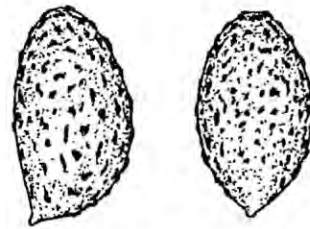

fig. 6

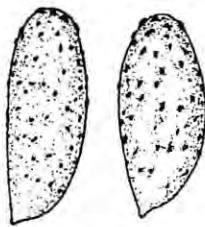

fig. 7

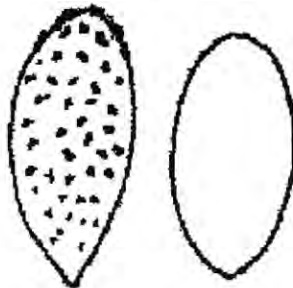

fig. 8

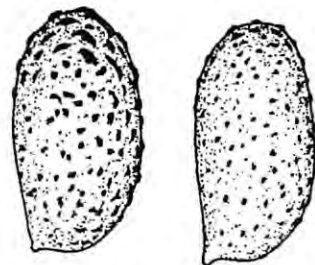

fig. 9

fig. 10

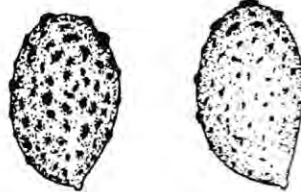

fig. 11

fig. 12

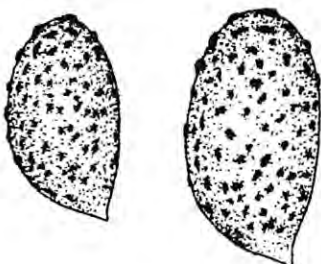

fig. 13

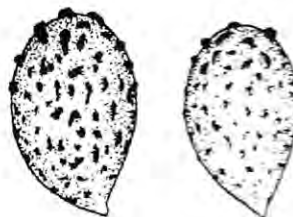

fig. 14

fig. 15

Sterbeeckia 19 pag. 27 (2000)

Sporenplaat fig. 3

Opm. Er is onlangs in België een variëteit *rubescens* gevonden, die verschillend is door zijn robuustere habitus en door het duidelijk rood verkleurende velum (Sterbeeckia 21/22 pag. 59 (2002)).

De in Brandrud plaat D51 beschreven *C. erubescens* lijkt macroscopisch sterk maar wijkt af door de veel smallere sporen.

***Cortinarius flos-paludis* Melot**

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D38

Sporenplaat fig. 10

Opm. Hoewel deze soort nog niet bekend is uit Nederland of Vlaanderen is hij hier toch opgenomen vanwege de vondst van een onbekende soort in België, die groeide op Veenmos (zie AMK 95.1 pag 17, collectie 10). Deze vondst staat zeer dicht bij *C. flos-paludis* en is er waarschijnlijk identiek mee.

***Cortinarius fusisporus* Kühner**

Synoniem: *C. semivestitus* ss Moser; *C. incisus* ss Moser 1983

Nederlandse naam: Zandpadgordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: AMK 98.3 pag. 86

Sporenplaat fig. 7

Opm. Hoewel deze soort meestal een okerbruine hoedkleur heeft, komen er ook donkere vormen van deze soort voor.

***Cortinarius helobius* Romagn.**

Nederlandse naam: Kleine moerasgordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat C43, Breitenbach pag. 260; AMK 97.4 pag. 95

Sporenplaat fig. 11, links

Opm. *C. romagnesii* is een soort, die alleen schijnt te verschillen van *C. helobius* door fijner geornamenteerde sporen; er blijken nogal wat overgangen te zijn van de

fijnere naar de ruwere ornamentatie. Er is daarom grote twijfel of *C. helobius* en *C. romagnesii* echt verschillende soorten zijn; waarschijnlijk zijn het slechts vormen van een soort.

***Cortinarius hemitrichus* Fr.**

Nederlandse naam: Witschubbige gordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat A31; Breitenbach pag. 262; AMK 95.1 pag. 23

Sporenplaat fig. 6

Opm. Deze soort is in bepaalde stadia nauwelijks te onderscheiden van geurloze vormen van *C. paleaceus* Deze laatste heeft echter bredere sporen, (zie Sporenplaat fig. 5 en 6)

***Cortinarius miraculosus* Melot**

Nederlandse naam: Roodvezelgordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: AMK 96.2 pag. 43

***Cortinarius miraculosus* var. *laccarioides* de Haan & Volders**

Nederlandse naam: Fopgordijnzwam

Sporenplaat fig. 12.

Afbeelding en beschrijving: Sterbeeckia 21/22 pag. 41 (2002)

***Cortinarius paleaceus* Fr.**

Synoniem: *C. flexipes* ss. Brandrud, *C. flexipes* ss. Breitenbach

Nederlandse naam: Gewone pelargoniumgordijnzwam.

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D34, D35, D45, D43, D29.; Breitenbach pag. 256; AMK95.1 pag. 8

Sporenplaat fig. 5.

Opm. De soorten rond *C. paleaceus* vormen een zeer verwarrend groepje.

In het "Overzicht" is de volgende indeling aangehouden:

C. paleaceus s.s.: schubbige hoed, geen paarstinten, vormen zonder pelargoniumgeur komen voor.

C. paleifer: schubbige hoed, opvallende paarstinten, pelargoniumgeur.

C. rigidus ss. Kühner & Romagn.: kale hoed, pelargoniumgeur.

Deze indeling is in dit artikel aangehouden.

Brandrud deelt de groep wat anders in:

C. flexipes var. *flabellus*: hoed umbonaat, geen paars, hoed bijna zonder schubjes, sporen iets breder dan bij variëteit *flexipes*.

C. flexipes var. *flexipes*: hoed meestal spits en duidelijk schubbig, vaak met paars.

C. flexipes var. *inolens*: deze variëteit mist de pelargoniumgeur.

← Sporenplaat.

Met uitzondering van fig. 8 en fig. 10 (getekend naar eigen herbariummateriaal) zijn alle sporenfiguren afkomstig uit artikelen van de Cortinariusergroep van de KAMK.

fig. 1 *C. umbrinolens*; fig. 2 *C. brunneus*; fig. 3 *C. erythrinus*; fig. 4 *C. comptulus*; fig. 5 *C. paleaceus*; fig. 6 *C. hemitrichus*; fig. 7 *C. fusisporus*; fig. 8 *C. cucumisporus*; fig. 9 *C. casimiri*; fig. 10 *C. flos-paludis*; fig. 11 *C. helobius* (links) en *C. romagnesii* (rechts); fig. 12 *C. miraculosus* var. *laccarioides*; fig. 13 *C. alnetorum*; fig. 14 *C. sertipes*; fig. 15 *C. decipiens*

Cortinarius rigidus ss. Kühner & Romagn.

Synoniem: *C. paleaceus* forma glaber; zie ook *C. paleaceus*
Nederlandse naam: Kale pelargoniumgordijnzwam
Afbeelding en beschrijving: AMK 98.3 pag. 85;
Sterbeekia 21/22 pag. 47 (2002)
Opm. Zie bespreking bij *C. paleaceus*

Cortinarius romagnesii R. Henry

Nederlandse naam: Voorjaarsgordijnzwam
Afbeelding en beschrijving: Sterbeekia 21/22 pag. 57 (2002)
Sporenplaat fig. 11, rechts)
Opm. Zie bespreking bij *C. helobius*.

Cortinarius sacchariosmus Bon & Beller

Nederlandse naam: Oranjebloesemgordijnzwam
Afbeelding en beschrijving: plaat 7A van het "Overzicht"; Coolia 35 pag. 32(1982)
Opm. Van één vindplaats in Nederland bekend.

Cortinarius scotoides Favre

Afbeelding en beschrijving: Breitenbach pag. 284; Favre: Les champignons superieurs du Parc National Suisse (1955) pag. 146
Opm. Een alpiene soort, in Nederland gevonden aan de kust bij kruipwilg.

Cortinarius sertipes Kühner

Synoniem: *C. contrarius* Geesink, *C. flexipes* ss. Kühner 1961
Nederlandse naam: Siersteelgordijnzwam
Afbeelding en beschrijving: Breitenbach pag. 284; AMK 97.4 pag. 83; Sterbeekia 21/22 pag. 51 (2002)
Sporenplaat fig. 14.
Opm. Kühner (1961) beschrijft *C. flexipes* f. *typica* en *C. flexipes* f. *sertipes*, maar de verschillen zijn dermate klein en variabel, dat beide binnen de variatiebreedte van een soort vallen: *C. sertipes*.
C. flexipes ss. Kühner 1961 zoals gebruikt in het "Overzicht" (als synoniem van *C. decipiens*) lijkt mij dan ook discutabel, omdat dat zou inhouden, dat *C. sertipes* en *C. decipiens* dezelfde soort zouden voorstellen.

Cortinarius subrhombispora nom. prov. de Haan & Volders

Afbeelding en beschrijving: AMK 96.3 pag. 91.
Opm. zie bespreking bij *C. diasemospermus* var. *diasemospermus*

Cortinarius umbrinolens P.D. Orton

Synoniem: *C. rigidus* ss. Lange
Nederlandse naam: Bietengordijnzwam
Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat A08; AMK

97.4 pag. 93 (als *C. brunneus* var. *glandicolor*); Sterbeekia 20 pag. 35 (2001)
Sporenplaat fig. 1.

Opm. de afbeelding in Breitenbach pag. 292 stelt vermoedelijk een andere soort voor. Zie ook opmerking bij *C. brunneus* var. *glandicolor*.

Cortinarius violilamellatus A. Pearson ex P.D. Orton

Nederlandse naam: Smalsporige pelargoniumgordijnzwam

Afbeelding en beschrijving: Brandrud plaat D39
Opm. zie bespreking bij *C. diasemospermus* var. *leptospermus*.

Literatuur

- ARNOLD N. (1993) - Morphologische-anatomische und chemische Untersuchungen an der Untergattung *Telamonia* (*Cortinarius*, Agaricales). Libri Botanici 7.
- ARNOLDS E. & KUYPER T.W. (1995) - Some rare and interesting *Cortinarius* species associated with *Salix repens*. *Beih. Sydowia* 8: 5 - 27.
- ARNOLDS E., KUYPER T.W. & NOORDELOOS M.E. (1995, ed.) - Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V.
- BIDAUD A., MOËNNE-LOCCOZ & REUMAUX P. (1992-2001) - Atlas des Cortinaires I-XI, Frangy.
- BRANDRUD T.E., LINDSTRÖM H., MARKLUND H., MELOT J. & MUSKOS S. (1989 - 1998) - *Cortinarius*, Flora Photographica. Matfors, Cortinarius HB.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (2000) - Pilze der Schweiz. Band 5. Blätterpilze Teil 3. Cortinariaceae. Luzern, Mykologia.
- DE HAAN A., LENAERTS L. & VOLDERS J. (1994) - Verslag van de werkgroep *Cortinarius*. Meded. Antwerpse Mycol. Kring 1994: 104-120.
- (1995) - Tweede verslag van de werkgroep *Cortinarius*. Meded. Antwerpse Mycol. Kring 1995: 2-25.
 - (1996) - Derde verslag van de werkgroep *Cortinarius*. Meded. Antwerpse Mycol. Kring 1995: 84-101.
 - (1997) - Vierde verslag van de werkgroep *Cortinarius*. Meded. Antwerpse Mycol. Kring 1997: 80-96.
 - (1998) - Vijfde verslag van de werkgroep *Cortinarius*. Meded. Antwerpse Mycol. Kring 1998: 78-91.
 - (2000) - Bijdrage tot de kennis van het subgenus *Telamonia* (*Cortinarius*) in België. 6de verslag van de werkgroep *Cortinarius*. *Sterbeekia* 19: 27 - 48.

- (2001) - Bijdrage tot de kennis van het subgenus *Telamonia* (*Cortinarius*) in België. 7de verslag van de werkgroep *Cortinarius*. *Sterbeekia* **20**: 21 - 41.
- DE HAAN A., VOLDERS J. & WALLEYN R. (2002) - Bijdrage tot de kennis van het subgenus *Telamonia* (*Cortinarius*) in België. 8ste verslag van de werkgroep *Cortinarius*. *Sterbeekia* **21/22**: 34 - 63.
- DAM N. & DAM M. (1996) - Weer zo'n bruine *Telamonia*. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **1996**: 42-46.
- DAM N. & KUYPER T.W. (1998) - Hoe raak ik thuis in *Cortinarius*? - II. *Coolia* **41**: 227 - 242.
- FAVRE J. (1955) - Les champignons superieurs de la zone alpine du Parc National Suisse.
- KÜHNER R. (1961) - Notes descriptives sur les agarics de France. *Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon* **30**: 50 - 65.
- VEERKAMP M. (1992) - Bijzondere waarnemingen envondsten. Drie zeldzaamheden binnen tien meter. *Coolia* **35**: 32 - 33.

Fungi-listserver Een internetbabbelgroep voor mycologen

Sven Terclavers

Mogelijk zit ook u soms met vragen en/of antwoorden over onderwerpen in de mycologie zonder dat we van elkaar weten wie te contacteren. Voor diegenen die toegang hebben tot de snelst groeiende vorm van communicatie, nl. e-mail, is er nu een nieuwe oplossing: in plaats van te telefoneren of enkele e-mails te versturen naar verschillende mensen vooraleer een antwoord te krijgen, heb ik een e-mail listserver opgestart.

De opzet hiervan is dat wanneer je je inschrijft (natuurlijk volledig gratis), je slechts 1 e-mail moet sturen, die dan terechtkomt op een server, die ze op zijn beurt doorstuurt naar iedereen die eveneens is ingeschreven op deze list. Diegene, die dan een antwoord weet, klikt gewoon op antwoord/reply, geeft het antwoord en dit komt dan eveneens bij iedereen terecht (handig indien je net dezelfde vraag had). Ook blijft alle e-mail opgeslagen in de server, waardoor er later nog in de archieven kan gezocht worden naar de antwoorden van "toen".

De mogelijkheden van zo'n fungi-listserver zijn eigenlijk onbeperkt. Je kan hem gebruiken om:

- Een specifieke vraag te stellen of een antwoord te geven aan verschillende mensen tegelijkertijd over een Basidiomyceet, Ascomyceet,...
- Iedereen op de hoogte te stellen van een komende excursie, tentoonstelling, cursus,...
- Het (te koop) aanbieden of vragen van materiaal (ik denk dan aan microscopen, fototoestellen, macrolenzen, boeken,...), winkels,...
- Het rondsturen van digitale foto's van die ene zeldzame of mooie paddestoel die je gevonden hebt (om de server niet te overbelasten, gelieve de

- JPEG-file te beperken tot max. 30 kb)
- Het melden van een unieke vondst, eventueel met kaartje van de vindplaats
- Een algemene vraag te stellen betreffende de werking, excursies,... van ZWAM, KAMK, VMV, enz.
- Het doorsturen van vindlijsten, determinatielijsten
- Zoeken naar wie nu net dat ene determinatieboek in zijn/haar bibliotheek heeft
- Een verhaal vertellen over welke zwam je op reis hebt gevonden
- Etc. etc.

Je inschrijven voor deze mailinglist is zeer eenvoudig: stuur een e-mail naar LISTSERV@LISTSERV.CC.KULEUVEN.AC.BE met als tekst en onderwerp SUBSCRIBE FUNGI VOORNAAM NAAM (vul hier natuurlijk je voornaam en naam in). Je zal dan een e-mail krijgen met als onderwerp 'Command confirmation request'. Nu moet je nog bevestigen: klik op de weblink die in de tekst staat of reply met OK. Wil je je om de een of andere reden toch uitschrijven, dan stuur je gewoon een e-mail met de tekst UNSUBSCRIBE FUNGI VOORNAAM NAAM.

Is dit alles nogal onduidelijk of lukt het niet, gelieve me dan te contacteren (Sven.Terclavers@med.kuleuven.ac.be of 0486 57 32 68), dan voeg ik je manueel aan de lijst toe. Ik hoop dat ook u er enthousiast over bent, u inschrijft en dat de lijst snel volop gebruikt wordt. De mailinglist is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in de Mycologie, of u nu een beginner, gevorderde of professional bent! Hopelijk snel "tot e-mails" op de mailinglist!

De Cedergrondbekerzwam (*Geopora sumneriana*) een weinig opgemerkte doch algemene voorjaarspaddestoel

TJAKKO STIJVE

Sentier de Clies no 12, CH-1806 St.-Légier

Summary

Geopora sumneriana, an often overlooked, but common Spring ascomycete

Sumner's Peziza, *Geopora sumneriana*, has long been considered as a rare fungus in Europe. It is only during the last 20 years that it was included in a number of mycological manuals and field guides. Recent observations would suggest that this species is generally overlooked, and that it indeed is rather common under cedar trees. In a small survey carried out in the years 2000 – 2002 in the Lake of Geneva region in Switzerland, *G. sumneriana* was readily found under respectively 32, 40 and 37 of the 78 trees examined, which included both *Cedrus libani* and *Cedrus atlantica*. This Cup fungus exhibits a marked preference for stony substrates, and is often encountered amidst the gravel of foot paths. Near cedars in cemeteries it often invades the very graves. Observations about its growing habits and an investigation of the chemical elements taken up by the fungus, would indicate a mycorrhizal relationship (at least at some early stage of its development) with the cedar tree. A marked difference in the affinity for various metals revealed that *G. sumneriana* is only distantly related to *Sarcosphaera coronaria*, a mycorrhizal species that superficially resembles it in form and growing habits.

Inleiding

De Cedergrondbekerzwam, *Geopora (Sepultaria) sumneriana* wordt in Europa vaak nog als een zeldzame of in ieder geval niet algemene voorjaarsascomycete beschouwd. Ofschoon men hem tevergeefs in oudere handboeken en veldgidsen zal zoeken, werd deze soort in de laatste 20 jaar meerdere malen goed beschreven en afgebeeld. Zo geeft het fraaie tweedelige album *Les quatre saisons des champignons* (Cléménçon et al. 1980) op blz. 45 een uitstekende beschrijving met foto. Uit de notitie over het voorkomen ...apparaît dès le premier printemps dans les parcs des grandes villes, aux endroits découverts, à proximité des cèdres du Liban, en troupes parfois très nombreuses...blijkt dat de auteurs de bekerzwam eerder als algemeen beschouwen. Interessant is de opgave van de microscopische kenmerken, die met die van de bergbewoner *Geopora (Sarcosphaera) coronaria*, de Kroonbekerzwam, worden vergeleken. In tegenstelling tot de laatste soort heeft *G. sumneriana* geen amyloïde asci en de ellipsvormige sporen zijn tot 40 µm (!) groot.

De in het volgende jaar verschenen *Simon Schuster's Guide to Mushrooms* (Pacioni & Lincoff 1981) vermeldt de Cedergrondbekerzwam als een mycorrhizavormende soort, die "common in Europe" zou zijn, hetgeen wel op de oorspronkelijke Italiaanse versie teruggaat. Inderdaad ontbreekt *G. sumneriana* in Amerikaanse gidsen, zelfs in het

uitgebreide handboek van Arora (1986), terwijl hij in Italië inderdaad verre van zeldzaam is (Galli, 2002).

Daarentegen vinden we hem wel genoemd in Heims monumentale *Champignons d'Europe* (1984) en ook in de uitstekende veldgids van Courtecuisse & Duhem (1994), overigens zonder opgaven van mogelijke zeldzaamheid. Dichter bij huis vindt men een summier, op die in het "Overzicht" (Arnolds et al. 1996) teruggaande, beschrijving in de "Paddestoelen encyclopedie" (Keizer 1997). De laatste jaren is in Nederland het besef doorgebroken dat de Cedergrondbekerzwam, tenminste in de provincie Zuid-Holland, eigenlijk algemeen voorkomt (van den Bergh 1999, van den Berg-Blok & Annema-Balke 2001). Ook in België zijn de meeste mycologen al enige tijd met deze soort vertrouwd. Heinemann beschreef hem in 1986 in de "Icones Mycologicae" en zowel Deneyer als Wuilbaut hebben prachtige foto's van recente vondsten op hun websites. Opgaven over het voorkomen in Duitsland zijn schaars. Zo werd door Gross en Schmitt (1987) het zeldzame voorkomen in Saarland vermeld. Meer recente vondsten stammen uit het Hessische Giessen (Schoessler & Thiel, 1999). In Engeland werd de Cedergrondbekerzwam reeds in de vorige eeuw beschreven door Berkeley onder de naam *Peziza lanuginosa* var. *sumneri* (Berkeley & Broome, 1866). Het "lanuginosa" slaat natuurlijk op het wollige pluis, dat de buitenkant van de bekerzwam bedekt. Bijna 130 jaar later berichtte Legg (1995) over het regelmatig voorkomen in de Darlington West Cemetery, een begraafplaats in Noord Engeland. Een fraaie foto van de paddestoel siert de omslag van "The Mycologist", waarin hij zijn vondst rapporteerde.

Ongetwijfeld is *G. sumneriana* een met de overal in Europa als sierbomen aangeplante ceders geïntroduceerde paddestoel. Naar mondelinge mededelingen van de mycologen Moreno en Kreisel zou hij dan ook in Spanje niet ontbreken.

Eigen waarnemingen aan de Zwitserse Riviera

In een artikel over de paddestoelen in de Zwitserse gemeenten Vevey en La Tour de Peilz (Stijve, 1999) berichtte ik dat de Cedergrondbekerzwam daar vrij algemeen voorkomt. Toch vermeldde mijn notities over 30 jaar slechts 5 vindplaatsen, waarbij de verschijningsfrequentie varieerde van "slechts éénmaal gesignaleerd" tot een standplaats-

getrouwheid van meer dan 15 jaar. Nu werden deze waarnemingen gedaan in de bebouwde kom gedurende een (korte) lunchpauze, maar een studie naar het voorkomen van een bepaalde soort paddestoel in een streek zo groot als de Zwitserse kant van het Meer van Genève zou natuurlijk heel wat meer tijd nemen. Na mijn pensionering in 1999 ben ik tussen half december en eind april systematisch gaan zoeken onder de vele ceders, die de tuinen en parken van Vevey, La Tour de Peilz, St.-Légier, Clarens, Blonay en Montreux sieren. Daar ik gedurende enige tijd iedere week in Lausanne moest zijn, kon ik daar ook nog zoeken onder een half dozijn ceders. Het leek eerst alsof Atlasceders vaker door *G. sumneriana* worden begeleid dan Libanonceders. Het speuren onder deze laatste, vaak indrukwekkend grote bomen, lang geleden aangeplant in parken of bij publieke gebouwen, bleek aanvankelijk teleurstellend, maar de aanhouder wint. De verschijning van de bekers onder het nationale symbool van de Libanon is vermoedelijk inderdaad minder frequent dan onder Atlasceders, maar het verschil in cijfers uit te drukken zou minstens 10 jaar van vergelijkende studie vragen. Het zoeken op zichzelf vraagt zorgvuldigheid, daar de donkerbruine, urnvormige, vaak wat afgeplatte

vruchtlichamen, vooral als ze nog niet stervormig zijn open gespleten, gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Zo vond ik onder de reusachtige Libanonceder op het privé-kerkhofje van de familie Grand d'Hauteville te St.-Légier – La Chiésaz aanvankelijk niets. Het regende en de grond was er modderig, hetgeen niet bevorderlijk was voor nauwkeurig kijken. Tenslotte vond ik op een lichtere plek een zestal ongeveer 2 cm brede bekers, die ik 5 minuten tevoren niet had opgemerkt. Ik besloot toen de donkere plekken onder de ceder, waarvan de stam zelfs door twee personen niet kan worden omspannen, nog eens nader te bekijken. Met welhaast de neus over de modderige bodem, telde ik spoedig tientallen jonge, net aan de oppervlakte komende exemplaren! Overigens, andere waarnemingen bij oudere ceders leerden me dat men niet alleen onder de boom en diens naaldendak dient te kijken, maar ook in een cirkel van 10 tot 15 m rondom de stam.

Gedurende drie jaar onderzocht ik 78 ceders, waarvan er in 2000 tweeëndertig door Cedergrondbekerzwammen werden begeleid. Voor de jaren 2001 en 2002 noteerde ik respectievelijk 40 en 37 vondsten. Het aantal vruchtlichamen per boom varieerde tussen 3 en 250 met een gemiddelde van

Geopora sumneria koloniseert een graf op de cimetière Vassin, La Tour de Peilz, VD, Zwitserland.
Foto: T. Stijve

53! Veel ceders, die in het jaar 2000 een negatief resultaat opleverden, deden dit ook in de daarop volgende jaren. Het is onwaarschijnlijk dat bij herhaalde waarnemingen gedurende een zelfde seizoen de Cedergrondbekerzwammen niet zouden zijn opgemerkt. De volledige ontwikkeling van de vruchtlichamen – van het net boven de grond komen tot de volledige stervormige opening van de beker – neemt immers bij een temperatuur van 8 – 12°C ruim een maand.

Onze *Geopora* bleek een voorkeur te hebben voor kerkhoven, want op de dodenakkers van de eerder genoemde gemeenten was het onveranderlijk raak. Als er onder de bomen een grasperk was, waren daar meestal bekertjes in te vinden, maar er stonden er veel meer tussen het grind op de naburige kleine paadjes tussen de zerken. Vaak groeiden rijen bekertjes direct tegen de randen van de graven en niet zelden verschenen ze er zelfs op, dwz binnen de steenomrande bloemperkjes, die de tomben sierden.

In zijn boek over de paddestoelen van Amsterdam vermeldt Chrispijn (1999) de afwezigheid van Cedergrondbekerzwammen onder de talrijke ceders op de Oosterbegraafplaats. Ik zou hem willen aanraden om in het komende seizoen de graven in de nabijheid eens te inspecteren. De oude naam *Sepultaria* was nog niet zo gek gekozen. Trouwens, de enige andere paddestoel, die hier vaak groepsgewijs de graven koloniseert, roept ook al associaties op met dood en rouw. Het is namelijk *Psathyrella lacrymabunda*, de Tranende franjehoed. Deze soort verschijnt echter eerst in de late herfst.

Saprotroof of mycorrhizavormer?

Volgens het eerder genoemde "Overzicht" (1996) zou de Cedergrondbekerzwam een saprotroof bestaan leiden op deels verteerd naaldstrooisel onder de boom. Dit is hoogst twijfelachtig, want waar de zwammen groeien ontbreken die naalden veelal. Het is waarschijnlijker dat de groei van *G. sumneriana* de zich ver uitbreidende ondergrondse cederwortels volgt, ook in de voorkeur voor grind, stenen voetpadranden en zelfs muren. In Zwitserland zorgt de helling van de bodem er voor dat sommige tuinen vaak één tot anderhalve meter boven het straatniveau liggen. Als er dan wat oudere ceders in die tuinen staan, zal hun wortelstelsel zich hebben uitgebreid tot de openbare weg: men ziet dan de bekerzwammen niet alleen in de spleet tussen muur en plaveisel, maar ook tussen de voegen van de

natuurstenen muurtjes. Vaak zijn die met mos bedekt, maar de paddestoel verschijnt ook op de kale gedeelten. In één geval groeide hij zelfs tussen het klimop, dat de muur bedekte! De beschikbare waarnemingen suggereren dat exemplaren, die men in grasperkjes (onder de ceders) aantreft, wat groter zijn dan die tussen grind en steenslag worden aangetroffen. Misschien hangt dit samen met het ontbreken van voldoende voedingsstoffen in het laatstgenoemde substraat.

Daar de boven beschreven waarnemingen een mycorrhizaverhouding tussen cederwortels en Cedergrondbekerzwammen suggereren, hebben we hier wat nader onderzoek naar gedaan. Een belangrijk biochemisch verschil tussen saprotrofe en mycorrhizavormende paddestoelen is hun behoefte aan fosfor. Saprotrofe soorten nemen doorgaans zware metalen uit de bodem op als complexe fosfaten. Bij mycorrhizavormers is dit veel minder het geval. Mogelijk staat hun mycelium zelfs de fosfaten ten dele af aan de boomwortels. Volgens Quinche (1997) zouden mycorrhiza paddestoelen gemiddeld 0,61 % fosfor ($s = 0,159$) op de droge stof bevatten, terwijl in saprotrofe soorten dit gemiddelde meer dan tweemaal hoger ligt, nl. bij 1,366 % ($s = 0,123$), eveneens op de droge stof.

Om na te gaan of de bekerzwammen met een voorkeur voor grind of steen een andere minerale samenstelling zouden hebben dan de in grasperken groeiende exemplaren, werden een 20-tal bekertjes van beide vindplaatsen onder Atlasceders verzameld en pijnlijk nauwkeurig gereinigd van aanhechtende aarde. Na drogen in een warme luchtstroom bij 50 °C werden beide monsters fijn gemalen en in glas bewaard. De analyses werden uitgevoerd met de ICP-MS techniek (Zbinden & Andrey, 1998), die het mogelijk maakt tegelijkertijd een groot aantal chemische elementen kwantitatief te bepalen. Omdat er over de minerale samenstelling van geslachten als *Geopora* in de literatuur niets was te vinden, maakten we van de gelegenheid gebruik om ook twee collecties van de Kroonbekerzwam, *Geopora* of *Sarcosphaera coronaria* te onderzoeken. Ofschoon beide ascomyceten elkaar in vorm en groeiwijze gelijken, zijn ze slechts uit de verte verwant. Courtecuisse (1994) plaatst de Cedergrondbekerzwam bij de Pyronemataceae, terwijl hij de bergbewonende Kroonbekerzwam bij de familie van de Pezizaceae onderbrengt.

ELEMENT	<i>G. sumneriana</i> uit een grasperk	<i>G. sumneriana</i> uit een grindpad	<i>G. (Sarcosphaera)</i> <i>coronaria</i> uit bergbossen (1000 m)
Kalium %	3,95	4,64	3,34 – 3,78
Fosfor %	1,12	1,19	0,49 – 0,97
Magnesium	903	1300	1410 – 2250
Calcium	2220	6210	1750 – 5780
Aluminium	850	2010	3830
Chroom	4,1	21	11,6
Ijzer	637	2190	1680 – 3580
Mangaan	34	101	57 – 106
Koper	175	223	20 – 25
Zink	350	488	112 – 432
Cadmium	3,9	3,0	0,18
Arsenicum	0,31	6,9	350 – 2010

Alle waarden zijn aangegeven als mg/kg op de droge stof, behalve die van het kalium - en fosforgehalte, die uitgedrukt zijn als procenten, eveneens op de droge stof.

De resultaten in de tabel laten zien dat beide verzamelingen van *G. sumneriana* nagenoeg evenveel fosfor bevatten, terwijl de tussen de steenslag groeiende bekertjes toch rijker zijn aan o.a. calcium, aluminium en ijzer. Waarschijnlijk gebruikt het mycelium een of meer organische zuren om de laatstgenoemde metalen uit het stenige substraat in oplossing te brengen. Inderdaad konden wij bij paddestoelen groeiende in humusarm duin – en woestijnzand ook hoge calcium -, ijzer – en aluminiumconcentraties vaststellen. (Stijve et al., 2001). Het vrijwel identieke fosforgehalte zou dan kunnen worden verklaard door aan te nemen dat alleen kalium, magnesium, een deel van het calcium en verder koper en zink als fosfaten zijn gebonden. Ofschoon de Cedergrondbekerzwam wat te weinig fosfor bevat voor een saprotrofe soort, ligt het gehalte duidelijk boven het door Quinche (1994) aangegeven gemiddelde van 0,61% voor mycorrhizavormers. Hierbij dient echter te worden aangetekend dat in het onderzoekingsmateriaal van deze wetenschapper nauwelijks ascomyceten voorkwamen en zeker geen *Geopora*. Misschien onderhoudt *G. sumneriana* slechts aanvankelijk een mycorrhizarelatie met de ceder. Het is denkbaar dat de zwam, na zekere nutritionele reserves te hebben opgebouwd, zijn bestaan voortzet als een saxicole (steenlievende) saprotroof.

De Kroonbekerzwam, *S. coronaria*, een onverdachte mycorrhizavormer, die in (sub)montane bergbossen zowel onder *Pinus* als onder beuken verschijnt, blijkt ook flinke hoeveelheden calcium, aluminium, ijzer en verwante metalen op te nemen. Dit hangt samen met de ondergrondse ontwikkeling van de vruchtlichamen, want in plaatjeszwammen of boleten wordt nauwelijks calcium of aluminium gevonden. Alleen de paddestoelen die al met een gespreide

hoed uit de grond komen en daarbij niet zelden het plaveisel openbreken, zoals *Agaricus bitorquis* (de Straatchampignon), bevatten vaak vergelijkbare hoeveelheden van de genoemde metalen, die immers kwantitatief de belangrijkste bodembestanddelen zijn. In tegenstelling tot de Cedergrondbekerzwam, sluit *S. coronaria* de metalen koper en cadmium vrijwel uit. Daarentegen neemt hij zoveel arsenicum op, dat dit giftige niet-metaal, consumptie van de paddestoel bedenkelijk maakt. (Stijve et al. 1990; Byrne et al. 1995). Ook de Italiaanse onderzoeker Cocchi (2001) rekent *S. coronaria* – waarin hij tot 3160 mg/kg arsenicum op de droge stof vond – tot de gevaarlijk giftige paddestoelen.

Het voorkomen van de Cedergrondbekerzwam onder taxusbomen, dat door sommige auteurs wordt gemeld, berust waarschijnlijk op een foute en teveel doorvertelde waarneming. In parken of groenstroken met taxus, maar vaak zonder ceders, heb ik ondanks herhaald zoeken geen *G. sumneriana* aangetroffen. In één geval stonden er enkele bekertjes onder een fraai oud exemplaar van *Taxus baccata*, maar die behoorden tot de uitgestrekte kolonie begeleiders van een 5 m verder staande Atlasceder.

Tot slot dient er op te worden gewezen dat onervaren waarnemers de Cedergrondbekerzwam kunnen verwarren met de Zwart-witte bokaalkluifzwam (*Helvella leucomelaena*). Ik vond zelf eens beide soorten door elkaar groeiende in het grind van een pad tussen ceder en den. Daar de jonge bekertjes met stof en kiezel waren bedekt, was het anders opvallende kleurverschil niet direct zichtbaar. De voorkeur van beide ascomyceten voor stenige substraten werd tot dusver in de literatuur niet vermeld.

Dank

Met dank aan Daniel Andrey (Centre de recherche Nestlé, Lausanne) voor de zorgvuldige uitvoering der analyses, en aan Prof. Dr. Hanns Kreisel (Greifswald, Duitsland) en Ruben Walley (IBW Geraardsbergen, België) voor informatie omtrent het voorkomen van de Cedergrondbekerzwam.

Referenties

- ARNOLDS, E., KUYPER, TH.W., NOORDELOOS, M.E. (1996) – Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Supplement 2. Namenlijst. Rode lijst. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.
- ARORA, D. (1986) – Mushrooms demystified. Ten Speed Press, Berkeley, CA 94707, USA
- BERKELEY, M.J. & BROOME, C.E. (1866) – Notices of British Fungi. *Ann. Mag. Nat. Hist.* August 1866, p 11.
- BYRNE, A.R., SLEJKOVEC, Z., STIJVE, T., FAY, L., GOESSLER, W., GAILER, J. & IRGOLIC, K.J. (1995) – Arsenobetaine and other arsenic species in mushrooms. *Appl. Organomet. Chem.* **9**: 305 - 313
- CLÉMENÇON, H., CATTIN, S., CIANA, O., MORIER-GENOUD, R., SCHEIBLER, G. (1980) – Les quatre saisons des champignons, Tome I, p. 45, Ed. Piantanida, Lausanne
- COCCHI, L. & VESCOVI, L. (2001) – List of arsenic accumulating mushrooms. E-mail boodschap aan T. Stijve van 16 september.
- COURTECUISE, R. & DUHEM, B. (1994) – Guide des Champignons de France et d'Europe. p. 134. Delachaux et Niestlé, Lausanne
- CRISPIJN, R. ET AL. (1999) – Champignons in de Jordaan – De paddestoelen van Amsterdam. Schuyt & Co, Haarlem
- HEIM, R. (1984) – Champignons d'Europe. p. 222. Editions Boubée, Paris
- GALLI, R. (2002) – Funghi e ambiente: Impariamo a conoscere gli alberi. *La rivista dei funghi* 2, Marzo – Aprile, pp 55 – 57
- GROSS, G. & SCHMITT, J.A. (1987) – in : Derbsch & Schmitt (Herausg.) Atlas der Pilze des Saarlandes, Teil 2, p. 679. Saarbrücken.
- HEINEMANN P. (1986) *Geopora sumneriana* (Cooke) de la Torre. *Icones Mycologicae* 115. Meise, Nat. Plantentuin.
- KEIZER, G.J. (1997) – Paddestoelen encyclopedie, REBO Productions. Lisse, Nederland
- LEGG, A. (1995) – *Geopora sumneriana* under cedars in Darlington West Cemetery. *The Mycologist* 9(2) : 50 – 91 + cover
- PACIONI, G. & LINCOFF, G. (1981) – Simon & Schuster's Guide to Mushrooms. No 416. A Fireside Book, New York.
- QUINCHE, J.P. (1997) – Phosphore et métaux lourds dans quelques espèces de champignons. *Revue suisse Agric.* **29**(3) : 151 – 156
- SCHOESSLER, W. & THIEL, R. (1999) – Fundmeldungen: Zedernsandborstling, *Geopora sumneriana* in Giessen. *Der Tintling* **16** : 43
- STIJVE, T., VELLINGA, E.C. & HERMANN, A. (1990) – Arsenic accumulation in some higher fungi. *Persoonia* **14**: 161 - 166
- STIJVE, T. (1999) – Lunchpauze mycologie of de paddestoelen van Vevey en La Tour de Peilz, twee Zwitserse stadjes aan het Meer van Genève. *Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* **4**: 99 – 104
- STIJVE, T., ANDREY, D., LUCCHINI, G. F. & GOESSLER, W. (2001) – Simultaneous uptake of rare earth elements, aluminium, iron, and calcium by various macromycetes. *Australasian Mycologist* **20**(2): 92 – 98
- VAN DE BERG-BLOK, A. & ANEMA-BALKE, J. (2002) – Cedergrondbekerzwam (*Geopora sumneriana*): zoekt en gij zult vinden? *Coolia* **45**: 13 – 15
- VAN DEN BERGH F.A. (1999) – voorjaarspaddestoelen in de tuin. *Coolia* **42**: 38 – 41
- ZBINDEN, P. & ANDREY, D. (1998) – Determination of trace element contaminants in food matrices using a robust routine analytical method for ICP-MS. *Atomic Spectroscopy* **19**(6): 214 – 219

Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel (2001) (Deel 1)

Samenstelling: Jos Volders
Weverstraat 9, B-2440 Geel

Inleiding

Ook het eerder paddestoelarme seizoen 2001 heeft toch weer heel wat mooie vondsten opgeleverd. In onderstaande opsomming worden (in navolging van vorig jaar) de diverse vondsten door de betrokken mycologen verduidelijkt en toegelicht. Het is hartverwarmend te mogen vaststellen dat vrijwel al deze mycologen hun bijdragen spontaan instuurden en hiermede het nut van dit artikel erkennen. Dit neemt niet weg dat ook nu weer, ondanks herhaaldelijk aandringen, enkele leden hun medewerking nog niet toezegden, maar bij deze graag nog eens een extra oproep.

Soorten gedetermineerd door Hubert De Meulder

Phaeosphaeria culmorum (Auerswald ex Rehm) Leuchtmann

Vindplaats: Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21 op 11/09/2001. Op dode vochtig liggende bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Zwarte subglobuleuze pseudothecia van 0,1-0,2 mm diameter. Sporen 21-28 x 5-7 μm , spoelvormig, 3-septen. Volgens Shoemaker & Babcock is *Phaeosphaeria culmorum* een afzonderlijke soort, voor Dennis is ze synoniem met *Leptosphaeria microscopica* Karsten en met *P. eustoma* (Fuckel) L. Holm.

Phaeosphaeria pontiformis (Fuckel) Leuchtmann

Vindplaats: Wilrijk "Schoonselstraat", IFBL C4.35.44, op 09/03/2001. Op dode stengels van *Elymus repens* (Kweekgras). Zwarte, globuleuze pseudothecia van 0,2-0,4 mm diameter. Lange, smalle multiseptate sporen van 36-43 x 4-5 μm .

Phaeosphaeria pulchra Shoemaker & Babcock

Vindplaats: Wilrijk "Schoonselstraat", IFBL C4.38.44 op 13/02/2001. Op dode bladeren van onbekende grassoort. Zwarte, globuleuze pseudothecia van ca 0,25 mm diameter en met smalle, 8-cellige sporen van 33-38 x 5-6 μm .

Phaeosphaeria typhae (Karsten) Shoemaker & Babcock

Vindplaats: Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14, op 27/01/2001. Op dode, vochtig liggende

bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Zwarte globuleuze pseudothecia tot 0,2 mm diameter, met smalle, spoelvormige 4-cellige sporen van 18-25 x 3-5 μm .

Pleospora infectoria Fuckel

Vindplaats: Wilrijk "Klaverdreef", IFBL C4.45.24, op 03/02/2001. Op dode stengels van *Dactylis glomerata* (Kropaar). Zwarte, ingezonken pseudothecia van 0,2-0,3 mm diameter en spoelvormige sporen van 18-21 x 6-8 μm , met 5 dwarse- en 1 (-2) overlangse septen.

Keissleriella culmifraga (P. Karsten) Base

Vindplaats: Terhagen "Opgespoten kleiput", IFBL D4.16.14 op 27/01/2001. Op dode vochtig, liggende bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Zwarte pseudothecia van 0,2-0,4 mm diameter, papillaire deel bedekt met bruine, spits tot stomp uitlopende haren en 4-cellige, hyaline sporen.

Mycosphaerella recutita (Fr.) Johanson

Vindplaats: Antwerpen Linkeroever op 03/06/2001. Op blad van *Calamagrostis epigejos* (Duinriet). Zwarte globuleuze pseudothecia met hyaliene sporen van 11-14 x 3,5-4 μm en met 1 septe.

Mycosphaerella allicina (Fr.) Vestergren

Vindplaats: Terhagen "Opgespoten kleiput" IFBL D4.16.14 op 09/02/2001. Op dood blad van *Calamagrostis epigejos* (Duinriet). Zwarte pseudothecia van 0,1-0,2 mm diameter en elliptische sporen van 18-21 x 7-8 μm met één mediane sept.

Anthostomella limitata Sacc.

Vindplaats: Schelle, "Electrabel", IFBL C4.54.22, op 24/03/2001. Op dode, vochtig liggende bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Zwarte subglobuleuze perithecia tot 0,2 mm diameter onder een grijs-witte clypeus. Sporen met onopvallende kiemspleet, zonder hyaliene aanhangsels.

Morenoina arundinariae J.P. Ellis

Vindplaats: Schelle "Maaienhoek" IFBL C4.55.11 op 24/03/2001. Op dode stengels van *Calamagrostis epigejos* (Duinriet). Thyriothechia ca. 1 x 0,1 mm, langwerpig, zwart, met centrale spleet, op radiaire olijfbroene hyfen. Spoelvormige sporen van 14-17 x 5.5-7.5 μm , met één septe en fijn gestekeld.

Hyalina rectispora Boud.

Vindplaats: Schelle "Electrabel", IFBL C4.54.32 op 01/07/2001. Op dode vochtig liggende bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Apothecia semitransparant en geelgrijs. Kleine rechte sporen en parafysen die aan de top niet verdikt zijn. *Hyalina rectispora* is volgens Baral de correcte naam voor *Orbilina arundinacea* Velen.

Halosarpheia spartinae (Gareth Jones) Shearer & Cane

Vindplaats: Schelle "Electrabel", IFBL C4.54.22 op 03/11/2001. Op dood vochtig blad van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Zwarte perithecia van 0,3-0,5 mm diameter. Met vrij grote gesepteerde, hyaliene sporen met aanhangsels. (AMK Med. 2002.1).

Hypoxylon effusum Nitschke

Vindplaats: Hoboken "Polder", IFBL C4.35.21 op 15/11/2001. Op dood vochtig liggend schedebled van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Stroma carbonaceus van 10-20 mm lang met gedeeltelijk ingezonken perithecia. Sporen 6-7 x 3-4 μm , lichtbruin, geen kiemspleet.

Periconia hispidula (Pers.) Mason & M.B. Ellis

Vindplaats: Schelle "Electrabel", IFBL C4.54.22, op 28/03/2001. Op dode droog liggende bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Conidiophora tot 1 mm lang en 5-8 μm diameter, taps toelopend naar de top, daar tot 3.5-4 μm dik; vormen kleine zwart borstelige matjes van 0,5-0,8 mm diameter. De conidia zijn 8-16 μm in diameter en worden gevormd in het midden van de conidiophora.

Ascochyta typhoidearum (Desm.) Cunnell

Vindplaats: Schelle "Electrabel", IFBL C4.54.22 op 24/03/2001. Op dode vochtig liggende bladeren van *Typha latifolia* (Grote lisdodde). Zwarte, globuleuze pycnidia tot 0,25 mm diameter, met cilindrisch-spoelvormige conidia van 23-34 x 4.5-6.5 μm , met één mediane septe.

Soorten gedetermineerd door Christine Hanssens

Octospora orthotricha (Cooke & Ellis) K.B. Khare & Tewari

Gevonden in tuin, 12/04/2000. Op het mos *Orthotrichum diaphanum* (Grijze haarmuts). Deze vondst gebeurde op dezelfde wijze zoals door Emiel Brouwer beschreven in Coolia 42 (1999) op een betonnen tuinpad. De soort werd later regelmatig teruggevonden op identiek substraat op vochtige mosrijke plekjes.

Gymnosporangium fuscum DC.

Vindplaats: Kortrijk op blad van Perelaar. Het oppervlak van de bladeren vertoont oranjevlecken, met een diameter tot ongeveer 10 mm. In de herfst verschijnen er aan de onderzijde van deze aangetaste bladeren bleekbruine galachtige uitgroeisels. De alternatieve gastheer van deze roest is *Thuja spec.* Aantasting werd verder o.a. ook vastgesteld in de kruidentuin te Gent.

Soorten gedetermineerd door Jos Volders

Coprinus singularis Uljé (Dwergdonsinktzwam)

Vindplaats: "Egenhovenbos" te Leuven op 12/05/2001, IFBL E5.23.14. Enkele exemplaren tussen kort gras. Deze kleine coprientjes met een hoeddiameter tot 13 mm, horen thuis in de Setulosi groep (soorten met haren op hoed en steel). Setules enigszins spits toelopend sterk lijkend op de cheilocystiden. Sporen met een nogal plat uiteinde. Deze in Nederland (volgens Uljé) vrij veel voorkomende soort, bleek bij ons nog niet gevonden te zijn. Verschilt van de beschrijving van Uljé door de wat grotere vruchtlichamen.

Coprinus schroeteri P. Karsten (Mestplooirookje)

Vindplaats: Schilde "Bellevuedreef" op 10/06/2001, IFBL C5.21.12. Enkele exemplaren in een goed bemeste gazon. Deze soort uit de "Glabri" groep, lijkt uiteraard macroscopisch op al de vertegenwoordigers van deze groep. Door de grote sporen kun je hem microscopisch echter enkel verwisselen met *C. hercules*, maar deze soort heeft nog grotere sporen, een andere standplaats en kleinere vruchtlichamen met minder lamellen. Zoals het eigenaardig genoeg meermaals gebeurt met nieuwe vondsten werd ook deze soort opnieuw teruggevonden in het Riet te Westerlo op 09/08/2001. *Coprinus schroeteri* blijkt zeldzaam te zijn in heel Europa.

Coprinus galericuliformis Watling (Rondsporig plooirookje)

Vindplaats: De Langdonken te Herselt, IFBL D5.26.42 11/08/2001 Op kale vochtige bodem. Ook deze soort hoort thuis in de "plicatilis" groep, ze is hier vrij gemakkelijk te determineren aan de hand van de vrijwel ronde sporen. Ook deze soort is overal zeer zeldzaam, of wordt er onvoldoende systematisch naar deze paddestoeltjes gekeken?

Psathyrella phegophila Romagn.

Vindplaats: Tessenderlo "Asdonk", IFBL D6.32.11, 16/06/2001. Eén exemplaar op beukentakje. Een soort uit de "Spadiceogrisea" groep, in deze groep herkenbaar aan het nogal goed ontwikkelde velum, het ontbreken van grijze kleuren, het vrijwel

steeds solitair voorkomen en de heel donkere sporen.

***Psathyrella phaseolispora* Arnolds**

Vindplaats: Antwerpen Linkeroever, "Het Rot", IFBL C4.25.24, op 23/09/2001. Tussen kort gras op kale schrale grasvlakte. Ook deze soort hoort thuis in de *Spadiceogrisea* groep. Herkenbaar aan het weinige velum, roodgerande lamellen, kleine soort, diameter tot 15 mm en met duidelijk faseoliforme sporen

***Inocybe arenicola* var. *arenicola* (R. Heim) Bon**

Vindplaats: Antwerpen Linkeroever "Het Rot", IFBL C4.25.24 op 23/09/2001. Deze soort die zich situeert in de groep rond *I. rimosa*, is eerder typisch voor het kustgebied (ook daar zeldzaam). Het voorkomen op Linkeroever is gezien de aard van het domein, (waar de soort werd begeleid door o.a. Kruiwilg) normaal te noemen. De met schelpenzand opgespoten terreinen herbergen meerdere kustsoorten, ook bij de hogere en lagere plantensoorten. *Inocybe arenicola* is macroscopisch herkenbaar door de gelijkenis met *I. rimosa*, de diep in het zand begraven steel en microscopisch aan de tot 8 à 9 µm brede sporen.

***Amanita ceciliae* (Berk & Broome) Bas**
(Prachtamaniet)

Vindplaats: Houwaart "Walenbos", IFBL D5.56.42, op 05/08/2001. Op vochtige kleibodem onder loofhout. Deze soort, die wel eens meer gevonden wordt tijdens onze werkweken in de omgeving van Nismes, zou wellicht de eerste gedocumenteerde waarneming kunnen zijn voor Vlaanderen. De determinatie bleek eenvoudig en de Nederlandse naam "Prachtamaniet" werd alle eer aangedaan.

***Clitocybe diatreta* (Fr.) Kumm.** (Vaalroze trechterzwam)

Vindplaats: Tessenderlo "Houterenberg" IFBL D6.21.24, op 22/09/2001. Op vrij zandige bodem tussen kort gras onder loofhout. Werkelijk tientallen exemplaren bij elkaar op enkele m². Alleen al de voor een trechterzwam eigenaardige rozeachtige kleur trok onmiddellijk onze aandacht, waarbij in het veld reeds aan *C. diatreta* werd gedacht. Het microscopisch beeld leek onze macroscopische bepaling te bevestigen.

***Thyphula incarnata* Lasch**

Vindplaats: Lommel "Kanaalstraat" IFBL C6.35.43 op 24/11/2001. Op wortels van afstervende grassen. Deze soort werd gevonden door Jos Henderickx uit Mol aan de rand van een akker. De tot 30 mm lange roze draadvormige vruchtlichamen waren via een sclerotium vastgehecht aan de graswortels.

***Inocybe piceae* Stangl & Schöbel**

Vindplaats: Antwerpen Linkeroever "Het Rot", IFBL C4.25.24, op 23/09/2001. Het gebeurt niet elke dag dat men een vezelkop vindt met een hoeddiameter van + 60 mm en een steeldikte van bijna 20 mm. Met Stangl werd vrij vlot naar *I. piceae* gesleuteld, de soort heette vroeger *I. oblectabilis* (Britzelm.) Sacc. f. *macrospora* Kühner. *I. piceae* zou typisch onder naaldhout te vinden zijn op kalkhoudende bodems. De bodem van het terrein was inderdaad kalkhoudend maar er was er in de buurt geen naaldhout te bespeuren. De te grote sporen sluiten *I. oblectabilis* uit en passen mooi voor *I. oblectabilis* f. *macrospora*, maar ja dat heet nu *I. piceae*.

Soorten gedetermineerd door André de Haan

***Cortinarius cucumisporus* Moser** – Langsporige gordijnzwam

Behoort tot de groep van kleine donkerbruine *Telamonia's* die de werkgroep *Cortinarius* 90% van hun grijze haren bezorgde. Deze kleine donkerbruine gordijnzwam is gekenmerkt door de aanwezigheid van geelbruin velum en smal-cilindrische sporen en mogelijk verwant met *C. fusisporus* (Zandpadgordijnzwam). De soort werd verzameld te Gooreind-Wuustwezel groeiend onder eik en Rhododendron. Deze soort werd later door Jac Gelderblom opnieuw gevonden in de Langdonken te Herselt.

***Entoloma lanuginosipes* Noordel.** – Wolvoetsatijnzwam

Een slanke, bleek geelbruine satijnzwam, gelijkend op *E. cetratum* (Dennensatijnzwam), maar is te onderscheiden door de fijn bepoederde steel, de viersporige basidiën en de aanwezigheid van gespen in het hymenium. Het is ook in Nederland een zeer zeldzame soort en werd bij ons aangetroffen tijdens de werkweek te Oignies-en-Thiérache groeiend op strooisel in een *Picea*-bestand.

***Flammulaster carpophilus* var. *autochtonoides* Bon** – Beukendopvloksteeltje (variëteit)

Deze variëteit van het meer voorkomende Beukendopvloksteeltje werd door Bon afgescheiden op basis van de meer heldergele lamellen en het voorkomen in met struiken begroeide duinen, wat goed overeenkomt met onze collectie, verzameld in de Doorpanne te Oostduinkerke tijdens het kustweekend.

***Galerina caulocystidiata* Arnolds** – Harig mosklokje

Een vrij kleine, slanke *Galerina* met fijn behaarde steel (bezet met caulocystiden) met duidelijke

velumvezels, ruwe sporen en tweesporige basidiën. De soort is verwant aan *Galerina vittaeformis* (Barnsteenmosklokje) maar verschilt ervan door het ontbreken van pleurocystiden. *Galerina caulocystidiata* werd door E. Arnolds beschreven uit Nederland en bij ons tweemaal verzameld (april en september) in Het Rot te Antwerpen-Linkeroever, groeiend tussen mos en gras op kalkrijk zand.

Galerina embolus (Fr.) P.D. Orton – Plat mosklokje

Een wat op een *Tubaria* gelijkend mosklokje met vlak hoedje en kleine umbo, wat aflopende plaatjes en een korte steel. Microscopisch gekenmerkt door gladde sporen en veelvormige cheilocystiden. Overall een uiterst zeldzame soort meestal gemeld vanuit duingebieden. Eén exemplaar werd gevonden in de Doornpanne te Oostduinkerke (kustweekend), maar de soort werd reeds in 1978 verzameld in de Kooldries te Brecht (onder wilg op kleibodem), maar kon toen niet op naam gebracht worden.

Europese kartering van bedreigde paddestoelen

Voor het eerst sinds jaren is er weer een Europees initiatief voor paddestoelenkartering. De « European Council for Conservation of Fungi » (ECCF) wil de verspreiding onderzoeken in Europa van 50 bedreigde soorten, waaronder 33 soorten die werden voorgesteld voor opname in bijlage 1 van de conventie van Bern ter bescherming van dier- en plantensoorten.

Voor ons land coördineert André Fraiture (Nationale Plantentuin van België, Domein van Bouchout, 1860 Meise, fraiture@br.fgov.be) de medewerking aan dit project. André zou graag de gegevens betreffende deze soorten ontvangen **vóór november 2002**.

KAMK dringt er bij haar leden op aan om de Belgische verspreidingsgegevens van deze soorten (min. plaats + datum) eerst door te geven aan funbel, die op haar beurt

de gegevens aan André zal leveren. De Belgische waarnemingen worden waarschijnlijk eerst apart gepubliceerd in de *Distributiones Fungorum Belgii et Luxemburgi*. Waarnemingen verricht in andere Europese landen zijn ook welkom, en kunnen rechtstreeks aan André bezorgd worden.

Soorten van deze lijst die bekend zijn uit België zijn aangeduid met een « B ». Van zeven van deze soorten werd reeds een kaartje in de « Distributiones » gepubliceerd, aangeduid met DF. De gegevens die hiervoor werden doorgespeeld dienen niet opnieuw te worden geleverd.

Iedereen wordt alvast van harte bedankt voor zijn medewerking, die zeker de kennis van deze bedreigde soorten helpt verbeteren.

B	DF49	<i>Amanita caesarea</i>
B		<i>Amanita friabilis</i>
B		<i>Armillaria ectypa</i>
B		<i>Cortinarius ionochlorus</i>
B		<i>Entoloma bloxamii</i>
B		<i>Hohenbuehelia culmicola</i>
B		<i>Hygrocybe calyptriformis</i>
B		<i>Hygrocybe laeta</i>
B		<i>Hygrophorus marzuolus</i>
B		<i>Hygrophorus purpurascens</i>
		<i>Laccaria maritima</i>
B		<i>Leucopaxillus compactus</i>
		<i>Lyophyllum favrei</i>
B?		<i>Montagnea radiosa</i> (<i>M. arenaria</i>)
B	DF128	<i>Panaeolus fimiputris</i> (<i>Anellaria semiovata</i>)
		<i>Tricholoma colossus</i>
		<i>Boletus dupainii</i>
B	DF126	<i>Phylloporus pelletieri</i>
		(<i>P. rhodoxanthus</i>)
B	DF 24	<i>Strobilomyces strobilaceus</i>
B		<i>Suillus flavidus</i>
		<i>Amylocystis lapponica</i>
B		<i>Antrodia albobrunea</i>
B		<i>Bankera fuligineoalba</i>
		<i>Boletopsis grisea</i>
B		<i>Cantharellus melanoxeros</i> s.str.

B		<i>Faerberia carbonaria</i>
B		<i>Gomphus clavatus</i> (Pers.: Fr.) Gray
B?		<i>Hapalopilus croceus</i> (<i>Aurantioporus croceus</i>)
		<i>Haploporus odoratus</i>
B		<i>Hericium erinaceus</i>
B		<i>Hydnellum suaveolens</i>
B		<i>Hymenochaete cruenta</i> (<i>H. mougeotii</i>)
		<i>Laricifomes officinalis</i>
		<i>Podoscypha multizonata</i>
		<i>Polyporus rhizophilus</i>
		<i>Pycnoporellus alboluteus</i>
B		<i>Sarcodon fuligineoviolaceus</i>
		<i>Skeletocutis odora</i>
B		<i>Battarrea phalloides</i>
		<i>Bovista paludosa</i>
B?		<i>Myriostoma coliforme</i>
B	DF132	<i>Pisolithus arrhizus</i>
		<i>Torrendia pulchella</i>
		<i>Tulostoma niveum</i>
B		<i>Geoglossum atropurpureum</i>
B		<i>Helvella atra</i>
B	DF5	<i>Poronia punctata</i>
		<i>Poronia erici</i>
		<i>Sarcosoma globosum</i>
B	DF82	<i>Sarcosphaera coronaria</i>

De boleet van de dichter Victor Hugo

Tjakko Stijve
St.-Légier, Zwitserland

In "La Mycologie et ses corollaires" beschrijft Georges Becker een aquarel van Victor Hugo, die hij in het aan de dichter gewijde museum (Place des Vosges, Parijs) zou hebben gezien.

De aquarel stelt een wat vaag landschap voor met op de voorgrond een reusachtige paddestoel, die volgens Becker zonder meer herkenbaar zou zijn als een Gewone heksenboleet, *Boletus erythropus*. Er gaat echter – nog steeds volgens de Franse mycoloog – een sinistere dreiging van uit : *Il apparaît vraiment comme une créature incongrue, follement éclos au gré d'une fantaisie inexplicable de la nature. Il a quelque chose d'agressif et de menaçant. Il semble ruisseler de toxines secrètes, et tout prêt pour un mystérieux sabbat...* Zo gaat Becker nog even door, waarbij hij zich zelfs afvraagt of Hugo de paddestoel niet beter gekend heeft dan hijzelf. De mycoloog heeft natuurlijk de beschrijving in zijn boeken, *mais le poète, lui, fait exister son Bolet pour toujours. Il en a saisi la personnalité et pour ainsi dire l'âme. Son icône nous le lance en plein visage et si elle ne résout pas l'énigme, elle nous oblige à concevoir une réalité vivante, bien différente de l'énumération scientifique et systématique d'une série de caractères et de propriétés.*

Dit maakte me zo nieuwsgierig dat ik me spoorlags naar de plaatselijke boekhandel begaf, want het is tenslotte 200 jaren geleden dat Victor Hugo werd geboren en daarom is er dit jaar ruim een plank boeken over de dichter verschenen. Na enig zoeken vond ik de aquarel op blz. 133 van een beter soort "coffee-table-boek", getiteld "Les plus beaux manuscrits de Victor Hugo", samengesteld door Alain Decaux, Roselyne de Ayals en Jean-Pierre Gueno en verschenen bij Editions Perrin. Hooggespannen verwachtingen worden doorgaans teleurgesteld en de aquarel van Frankrijks beroemdste dichter viel dan ook danig tegen: de afbeelding van de paddestoel, gedateerd oktober 1850, is nauwelijks indrukwekkend en zeker niet onmiddellijk

herkenbaar als *Boletus erythropus*! Het deed mij veel meer denken aan de manier waarop zo'n 50 à 60 jaren later de minder getalenteerde schilders van ansichtkaarten een paddestoel zouden afbeelden, namelijk als een soort compromis tussen een boleet en een Vliegenschwam. Het donkere hoedoppervlak van Hugo's paddestoel heeft inderdaad iets rood-met-witte-stippen-achtigs. De onderkant laat echter geen plaatjes zien en suggereert daarom eerder een boleet. Lezers die nieuwsgierig mochten zijn naar de aquarel kunnen hem vinden op het internetadres http://www.paris-france.org/musees/maison_de_victor_hugo/DESSINS/MVH_Champignon.

Hugo's paddestoel heeft ook een plaats gevonden in Ton Lemaire's *Codenspijs of duivelsbrood – Op het spoor van de vliegenschwam*, een weinig kritisch geschreven boekje over etnomycologie. De schrijver ziet de te groot weergegeven paddestoel als een miniatuur wereld - of levensboom, diep wortelende in de aarde en tot in de hemel reikend, maar wat de Franse bard er mee heeft willen uitdrukken blijft onbesproken.

Hugo, die in zijn poëzie de natuur veelvuldig heeft bezongen, maar de paddestoelen afdeed als "monsterlijk", maakte deze middelmatige aquarel in een periode, waarin hij zich intensief met het spiritisme bezighield. Misschien symboliseerde de boleet de schaduwkant van zijn bemoeiingen met het Generzijds. Het bijschrift in het boek van Decaux c.s. vermeldt dat *un visage féminin sur le pied suggère une expression de la théorie de métempsychose...* Dit vrouwengezicht is alleen met goede wil herkenbaar en werd noch door Becker, noch door Lemaire opgemerkt.

Hoeveel waardering ik ook voor Beckers geschriften heb, het is duidelijk dat hij in zijn beschouwing over Hugo's aquarel zich teveel door zijn verbeelding en zijn waardering voor het dichterlijk genie heeft laten meeslepen.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Rivista di Micologia 42: 2-4, 1999

M. Filippa en G. Baiano beschrijven *Helvella juniperi** sp. nov., macroscopisch gelijkend op *H. lacunosa* maar ervan verschillend door grotere en cilindrische sporen. E. Battistin et al. bespreken een vondst van *Russula ilicis** en L. Lanconelli bekijkt *Coprinus schroeteri**. *Buchwaldoboletus hemichrysus** wordt voorgesteld door B. Basezzi en R. Bottaro. D. Bolognini et al. bespreken *Elaphomyces asperulus**, *E. decipiens**, *E. mutabilis**, *E. cyanosporus** en *E. leveillei**. G. Consiglio bespreekt in zijn bijdrage tot de macromyceten van Emilia-Romagna, deel 2 der *Clitocybes* met *C. alnetorum**, *C. amarescens**, *C. foetens**, *C. houghtonii**, *C. leucodiatreta**, *C. lituus**, *C. metachroides**, *C. phaeophthalma**, *C. rivulosa**, *C. squamulosa**, *C. truncicola** en *C. vibecina**. *Mycena vitilis* var. *carsica** is een nieuwe variëteit voorgesteld door G. Robich. A. Tentori beschrijft *Discina parma**. Het genus *Hebeloma* wordt onder de loep genomen door L. La Chiusa, met een sleutel tot de soorten zonder cortina en met tranende lamellen en bespreking (en *) van *H. crustuliniforme*, *H. leucosarx*, *H. colossus* en *H. populinum*; in een 2de bijdrage worden de carbonicole soorten *H. anthracophilum*, *R. funariophilum* en *R. pyrophilum* besproken. M. Maletti en R. Paolini bespreken *Entoloma rubellum** en *Cortinarius aurantiobasalis**. C. en G. Papeti beschrijven een reis door Scandinavië en brengen naast landschapsfoto's ook nog fraaie beelden van *Cortinarius mucosus*, *C. semisanguineus*, *Leccinum versipelle*, *L. sp. aff. pulchrum*, *Boletus pinophilus*, *Cantharellula umbonata*, *Lactarius flexuosus*, *L. spinulosus*, *L. hepaticus*, *Tricholoma fucatum*, *Tricholomopsis decora* en *Chrysomphalina chrysophylla*. *Mycena erianthi-ravennae** sp. nov. is een nieuwe soort die wordt voorgesteld door G. Robich en M. Marchetti, met vergelijkende tabel van *M. chloranta* en *M. xantholeuca*. C. Rossi brengt enkele zeldzame en interessante soorten aan uit de Alto Adige streek: *Bovista paludosa**, *Mycenastrum corium**, *Nidularia farcta**, *Aplovia diplophloeus**, *Lyophyllum conocephalum**, *Omphalina cyanophylla**, *Rhodocybe melleopallens**, *Mniopetalum globisporum**, *Inocybe melanopus**, *I. leptocystis** en *Cortinarius subporphyrosporus**. Het genus *Hypocrea* wordt behandeld door G. Medardi met sleutel en beschrijving van *H. argillacea**, *H. citrina**, *H. nigricans**, *H. pulvinata**, *H. rufa** en *H. schweinitzii**. *Neourmula pouchetii** wordt voorgesteld door R. Para et al. *Hygrocybe*

*xanthochroa** wordt voorgesteld door A. Gennari en B. Brizzi terwijl door R. Kärcher en M. Contu *Amanita vaginata* var. *elongata* wordt herbenaamd tot *H. praelongipes** nomen novum.

(* = kleurenfoto en/of microtekeningen)

Rivista di Micologia 43: 1-4, 2000

*Hemitrichia agaves** sp. nov. uit Mexico en Spanje wordt beschreven door G. Moreno et al. (met scanfoto's). S. Ruini stelt *Morchella varisiensis** sp. nov. voor met een vergelijkende tabel met *M. semilibera* en *M. fusca*. In een bijdrage over de macromyceten van Emilia-Romagna bespreekt G. Consiglio het subgenus *Phlegmacium* met *Cortinarius amigochrous**, *C. avellaneocoeruleus**, *C. glaucopus* var. *acyaneus**, *C. infractus* var. *obscurocyaneus**, *C. nymphaeicolor**, *C. pseudolargus**, *C. purpurascens**, *C. quercilicis**, *C. sodagnitus**, *C. subspadiceus**, *C. turbinatus** en *C. varicolor* var. *nemorensis**. *Tricholoma cedretorum** comb. et stat. nov., een vroegere variëteit van *T. tridentinum*, en *T. cedretorum* var. *ochraceopallidum** comb. et stat. nov. worden door A. Riva herbeschreven. *Russula versatilis** is een weinig bekende soort die wordt bekeken door E. Battistin en N. Righetto. In een stukje over mycologische terminologie vinden wij nog mooie kleurenfoto's van *Hygrophorus fragicolor*, *Cortinarius orellanoides* en *C. badiolatus*. M. Chiari en C. Papetti brengen een overzicht van het genus *Tricholoma* met kleurenfoto's van *T. caligatum*, *T. aurantium*, *T. ustaloides*, *T. fracticum*, *T. ustale*, *T. populinum*, *T. vaccinum*, *T. imbricatum* var. *fusipes*, *T. pardinum*, *T. atosquamosum*, *T. squarulosum*, *T. orirubens*, *T. terreum*, *T. myomyces*, *T. scalpturatum*, *T. triste*, *T. cingulatum*, *T. portentosum*, *T. virgatum*, *T. sciodes*, *T. equestre*, *T. sejunctum*, *T. columbetta*, *T. saponaceum*, *T. sulphureum*, *T. bufonium*, *T. inamoenum* en *T. album*. *Mycena aurantiistipitata** sp. nov. wordt voorgesteld door G. Robich. G. Zecchin bespreekt de *Cystolepiota*'s uit de Friuli streek met *C. adulterina**, *C. seminuda**, *C. rosea**, *C. hetieri**, *C. cystidiosa** en *C. bucknallii**. F. Aste stelt kort *Paxillus panuoides* var. *ionipus** voor en G. Medari levert een bijdrage tot de kennis van het genus *Sphaerospora* met *S. brunnea** en *S. hinnulea**. In een 2de bijdrage tot de kennis van het genus *Entoloma* bespreekt G. Consiglio achtereenvolgens : *E. atrocoeruleum**, *E. catalaunicum**, *E. inutile**, *E. lampropus**, *E. longistriatum**, *E. lucidum**, *E. mutabilipes**, *E. phaeocyathus**, *E. pleopodium**, *E. porphyreum**, *E.*

*pseudoturci** en *E. testaceum**. *Leucoagaricus pleurocystidiatus** sp. nov. is een nieuwe soort van V. Migliozi en A. Testoni en *Mycenella salicina** wordt grondig bekeken door G. Robich met een sleuteltje tot enkele aanverwante soorten. M. Contu en A. Mua bestuderen het genus *Tricholosporum* in Europa met *T. nodulisporum**, *T. goniospermum** en *T. tetragonosporum*, met een sleuteltje.

A. Tentori stelt *Fomes fomentarius** en *Rigidiporus ulmarius** voor. Twee nieuwe *Mycena*'s van het Iberische schiereiland *M. bertaultiana** en *M. rubroquercina** worden voorgesteld door G. Moreno en M. Heykoop. L. Lanconelli beschrijft een vondst van *Coprinus strossmayeri** en *Mycena rebaudenga** sp. nov. is een nieuwe *Mycena* van G. Robich uit de groep van de *Filipedes*. Licia Alpago-Novello vond *Lactarius illiricus** weer en verder is er nog een studie van G. Medardi over het genus *Ascobolus* in Italië met *A. behnitzensis**, *A. carbonarius**, *A. denudatus**, *A. geophilus**, *A. lignatilis** en *A. viridis**, met een sleuteltje.

(* = kleurentekening en/of microtekeningen)

Field Mycology 2001

In deze jaargang vinden wij als paddestoelenportretten kleurenfoto's en beschrijvingen van *Lepiota marriagei*, *L. serena*, *L. wychanskyi*, *L. serulata*, *L. pilatianus*, *L. croceovelutina*, *L. badhamii* en van *Leucopaxillus rhodoleucus*, *Leucoagaricus ionidicolor* en *Hygrocybe psittacina*. Het artikel van K. Robinson over de fungi van het Brandonpark wordt opgefleurd met kleurenfoto's van *Entoloma incanum*, *Geastrum corollinum* en *Volvariella taylori*. S. Redhead bespreekt het genus *Coprinus* vanuit macroscopisch, microscopisch en moleculair opzicht ter verdediging van de splitsing van het genus in *Coprinopsis*, *Coprinellus*, *Coprinus* en *Pseudocoprinus* en gaat wat dieper in op het oorspronkelijk door Bulliard beschreven kenmerk van de elastische draad in de holle steel van *C. comatus* (met zwartwitfoto's). A. De Kesel beschrijft de constructie van een droogoven voor de reizende mycoloog en P. Roberts presenteert een sleutel tot de Britse *Exidia* soorten. A. Legg onderzocht de plantenassociaties van *Tubaria dispersa* in Groot-Brittannië en M. Ainsworth vindt *Antrodia ramentacea* op *Salix* in Z.W. Engeland (met kleurenfoto's). B. Spooner bespreekt verder de grote bekerzwammen, met sleutels. De Britse *Ganoderma* soorten worden onder de loep genomen door G. Mattock met kleurenfoto van *G. pfeifferi*, *G. resinaceum* en *G. carnosum*, terwijl M. Ainsworth de sporen vergelijkt (met foto) van *G. lucidum* met die van *G. resinaceum*. T. Stijve richt de aandacht op de aanwezigheid in Europa van de giftige *Clitocybe amoenolens* (met kleurenfoto) en R. Anderson bespreekt de op paddestoelen aanwezige keverfauna. Zwartwordende

Russula-soorten worden bekeken door G. Kibby, met sleutel en met kleurenfoto van *R. nigricans* en *R. anthracina* en microtekeningen. R. Tulloss trekt de aandacht op de slecht gekende *Amanita olivaceo-grisea* die in Groot-Brittannië gevonden werd (kleurenfoto). J. Taylor brengt een lijstje met arctische alpine fungi die in het Engelse Lake District gevonden werden. De paddestoelenbiodiversiteit op houtsnippers in plantsoenen ontging niet aan P. Shaw en G. Kibby (met kleurenfoto van *Agrocybe praecox*, *A. putaminum*, *Stropharia percevalii* en *Volvariella gloiocephala*). In een artikel over *Coprinus*-soorten door D. Schafer vinden wij nog kleurenfoto's van *C. pachydermus*, *C. auricomus*, *C. callinus*, *C. kuehneri*, *C. cinereus* en *C. disseminatus*. Verder brengt A. Henrici nog een updating van de namen in de paddestoelengids van Roger Phillips.

Bulletin de la Société Mycologique de France T. 117, F. 4

Heel deze aflevering wordt ingenomen door een studie van P. Neville en S. Poumarat over het *Amanita muscaria* complex. Alle Europese vormen en variëteiten worden er in beschreven en besproken, met sleutel tot 16 taxa, vergelijkende tabellen en met kleurenfoto van *A. muscaria* (var. *formosa*) f. *europaea*, *A. muscaria* var. *fuligineoverrucosa* en *A. muscaria* var. *inzengae*.

Mycolux 2001

Dit is het nieuwe tijdschrift van de Belgisch-Luxemburgse mycologen uit Neufchâteau en verschijnt viermaal per jaar. J-M. Pirlot bezorgt een geregelde bijdrage over willekeurige vondsten, telkens met uitgebreide microtekeningen en beschrijvingen. Zo stelt hij in deze jaargang voor: *Ramaria abietina*, *Mycena stylobates*, *Rickenella schwartzii*, *Pholiotina aporos*, *Melanogaster ambiguus*, *Clavulina rugosa*, *Cuphophyllus grossulus*, *Cortinarius triumphans* f. *minor*, *Mycena aurantiomarginata* en *Tricholoma imbricatum*. J-P. Legros stelt *Agaricus nivescens* var. *squarrosipes* voor met macrotekening, sporentekening en zwartwitfoto en verwijzingen naar de literatuur. M. Lecompte en P. Pirlot maakten een studie over *Lactarius decipiens* en D. Baar brengt een uitvoerige bijdrage over het meten in de mycologie. Verder zijn er nog verslagen van binnen- en buitenlandse excursies, een conferentieverlag over symbiose en kleurenfoto's van *Cordiceps militaris*, *Creopus gelatinosus*, *Otidea abietina* en *Mycena haematopus*.

Zeitschrift für Mykologie Band 68 (1), 2002

R. Kreisel bespreekt een reeks persoonlijkheden uit de kunst- en literatuurwereld die in hun werk een bijzondere aandacht besteedden aan de fungi.

Dacrymyces paraphysatus wordt uit Duitsland gesignaleerd, met kleurenfoto, microtekeningen en een vergelijkende tabel, door C. Hahn en P. Karasch. *Crepidotus mollis* werd door H. Kreisel en N. Amelang gevonden op een strooiendak en P. Karasch brengt een 2de bijdrage over de fungiflora van het 5-Merengebied, met grafieken, korte beschrijvingen en kleurenfoto van *Clitocybe nebularis* var. *alba*, *Coprinus martinii*, *C. sclerotiorum*, *Hygrocybe ceracea*, *Microglossum olivaceum* en *Spooneromyces laeticolor* en een microtekening van *Typhula incarnata*. Verder vinden wij nog stereomicroscop foto's, microtekeningen en beschrijvingen van *Arcyria cinerea*, *A. denudata* en *Stemonitopsis typhina*.

Documents Mycologiques T. XXXI, F. 124

In een eerste nota over het genus *Inocybe* valideert J. Poirier 3 nieuwe soorten: *I. sulfovirescens* sp. nov., *I. griseotarda* sp. nov. en *I. obscuromellea* sp. nov., met beschrijving en commentaar. J. Fornier stelt *Simocybe coniophora* voor, een minder bekende soort gevonden in de centrale Pyreneeën, met kleurenfoto en microtekening. In "Agaricomycètes du nord de la France" bespreekt M. Bon *Agaricus urinasces*, *Clitocybe alborufescens*, *Coprinus strossmayeri* var. *populicola* st. nov., *Entoloma cuneatum*, *Entoloma*

hebes, *Inocybe belleri* st. nov. et nom. nov. en *I. fastigiata* var. *subbrevispora* var. nov. R. F. Sasia stelt zijn nieuwe *Inocybe variespora* sp. nov. voor, met kleurenfoto en microfoto's. *Agaricus laskibarii* sp. nov. is een nieuwe soort van L. Parra en P. Arillaga, uit de *xanthodermus* groep, met kleurenfoto en microfoto. Verder is er nog een myco-ecologische analyse van de Agaricales in de pijnbossen van de provincie Granada door A. Ortega en J.E. Linares-Cuesta en een bijdrage van G. Venturella en Ermelinda Lo Bue over de macromyceten van Sicilië na bosbranden, met vindlijst.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 80,2, 2002

Als paddestoelen van de maand worden voorgesteld *Xerocomus leonis* en *Psathyrella populina*, beide met kleurenfoto en microtekening. R. Flammer besteedt aandacht aan het Acromelalga-syndroom door *Clitocybe acromelalga* en *C. amoenolens*. In een artikel over mycologische douaneperikelen bespreekt A. Riva *Panaeolus cyanescens* en *Psilocybe cubensis*, met kleurenfoto en microtekening. In zijn "Beelden onder de microscoop" bekijkt H. Cléménçon de steel van *Strobilurus tenacellus*.

Nieuwtjes uit de bibliotheek

Pascale Holemans

Intussen is de opendeuravond van de bibliotheek al verleden tijd en opnieuw is er weer wat veranderd in de kasten. Vorige keer heb ik jullie verteld hoeveel boeken er bijgekomen waren en dat een nieuwe catalogoog in aantocht was. Er zijn ook veranderingen gekomen in het plaatsen van sommige boeken. Ingetrokken en verouderde werken zijn teruggeplaatst tussen de gebruikte rubrieken, omdat het soms wel interessant is een vorige uitgave te consulteren. De rubriek "Lokaal" waar de boeken uitsluitend in de bib te raadplegen zijn, is uitgedund. Vele van deze werken zijn vanaf nu terug te vinden in de rubriek "Atlassen". De bedoeling is dat ze niet in een vergeethoekje geduwd worden. Uiteraard, zoals het voor alle werken telt, wordt er van de ontleener verwacht deze met zorg te behandelen. Dit alles is opgenomen in de nieuwe catalogoog, die jullie allemaal kunt aankopen tijdens de opening van de bib. Hierin vinden jullie alles terug, het reglement, de

aanwezige tijdschriften en de bestaande rubrieken. Verder bevat het 2 lijsten, een lijst van de boeken per rubriek (alfabetisch gerangschikt) en een alfabetische lijst per auteur. Om de boeken gemakkelijker in de kasten terug te kunnen vinden zijn ze ietwat van plaats veranderd. De eerste schabben bevatten de "Vulgarisatie" en "Algemene Werken". Dan komen de rubrieken over de Agaricales. De Ascomyceten, Myxo's e.d. zijn achteraan te vinden. De tijdschriften zijn ook lichtjes verhuisd. Ze zijn per taal gerangschikt. Zo zijn al de Franstalige (+ Romaanse talen) in dezelfde kast te vinden. Hetzelfde is gebeurd met de Duitstalige, Engelstaligen en uiteraard ook de Nederlandstalige. Hopelijk vindt iedereen zijn weg nu wat beter tussen al die werken en kan men gerichter zoeken.

Tot de volgende keer.

Opstellen excursieprogramma 2003

Om het excursieprogramma voor het jaar 2003 tijdig te kunnen opstellen, vragen wij de leden om hiertoe de nodige voorstellen in te dienen. Gelieve hierbij telkens ten minste volgende gegevens te vermelden: locatie van de excursie, een gemakkelijk bereikbare plaats van samenkomst en een lokaal waar 's middags de meegebrachte picknick mag worden genuttigd. Indien er eventueel een snelle hap kan worden opgediend, is dit tevens mooi meegenomen.

Voorstellen dienen ons te bereiken voor 1 november 2002, bij Jos Volders, Weverstraat 9 te 2440 Geel, tel: 014/54.91.44, E-mail: volders.jos@pi.be, of bij Guy Le Jeune, Beemdenlaan 67 te 2900 Schoten, tel: 03/658.54.31.

In ons fungibestand "Funbel" kent Vlaanderen nog heel wat witte vlekken, veel van onze mooie

Vlaamse terreinen, met een ongetwijfeld aantrekkelijke mycoflora, werden door onze Kring nooit of onvoldoende bezocht. Om het excursieprogramma zo gevarieerd mogelijk te houden, is het nuttig om jaarlijks een aantal ongekende, of minder gekende gebieden te bezoeken.

Ook op de adviesraad van 26 november 2002 wordt U de mogelijkheid geboden om uw eventuele excursievoorstellen in te dienen, deze avond zal volledig aan het onderwerp "excursies" gewijd zijn. Het deelnemen aan deze adviesraad is dus voor al de leden een ideale gelegenheid om een duidelijke inbreng te hebben in de excursieplanning voor volgend jaar.

Werkweek te Heer sur Meuse

Zoals aangekondigd gaat onze werkweek door te Heer sur Meuse van zaterdag 21 tot 28 september. Afzonderlijke deelname aan de dagelijkse activiteiten is mogelijk. De wandelingen starten dagelijks te 9 u ;

bijeenkomst op de parking van ons verblijf. Contactpersoon: Guy Lejeune, tel: 03 658.54.31. Tijdens de werkweek zijn wij (tijdens de daguren) bereikbaar op de Fungifoon: 0494 03 17 44

Wijziging routebeschrijving excursie op zondag 27 /10 naar de "Teut"

Op Zondag 27 oktober is er een excursie naar "de Teut". De wegbeschrijving staat in AMK Mededelingen 2002.2. Omdat er intussen een wijziging in de verkeerssituatie heeft voorgedaan hieronder een aangepaste routebeschrijving.

Zondag 27 oktober. "De Teut" te Zonhoven, bereikbaar via de E313 richting Hasselt- aan het klaverblad van Lummen E314 (richting Genk-Aken) - afrit 29 nemen (met aanduiding van Zonhoven). (Op

de afrit zelf is de vroegere afslag Zonhoven weggevallen en worden alleen Eindhoven en Houthalen-Helchteren aangeduid). De afrit eindigt bij een verkeerslicht. Daar volgen we LINKS richting Hasselt (N74) tot aan de tweede lichten en slaan links af naar Zonhoven centrum. Vooraan in deze straat (Zavelstraat) komen we samen en rijden van daaruit naar ons vertrekpunt. Het vertrekpunt van onze wandeling is de Holsteenhoeve, Holsteenweg 28 - 3520 Zonhoven.

Overlijden

Op 14 augustus overleed te Lier, op 76-jarige leeftijd, de heer Paul De Roeck, gedurende vele jaren trouw lid van KAMK.

Wij bieden zijn vrouw en familie, langs deze weg, onze gevoelens van medeleven aan.

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 1 oktober	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 8 oktober	Cortinarius-collecties 2001 in geuren en kleuren	Cortinarius werkgroep
dinsdag 15 oktober	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 22 oktober	Raad van Bestuur	
dinsdag 29 oktober	Paddestoelen in duingraslanden aan de Westkust	Joachim Calcoen
dinsdag 5 november	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 12 november	Wat weten over onze Stuifzwammen	Karel Van de put
dinsdag 19 november	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 26 november	Adviesraad: excursies	
dinsdag 3 december	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 10 december	Myxo-avond: Goudbolletjes (Myxo-werkgroep) en "De avonturen van Badhamia utricularis en soortgenoten" (film van Karlheinz Baumann)	
dinsdag 17 december	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 24 december	RUCA gesloten	
dinsdag 31 december	RUCA gesloten	

Vlaamse Paddestoelenkijkdag 6 oktober 2002, KAMK-excursies

Domein Drie Fonteinen, Vilvoorde. Bijeenkomst **14 u** aan het informatiebord van het "Lenterikwandelpad" aan de stallingen in het domein.

Gids: Emile Vandeven; tel.: 02 267 74 18; e-mail: emile.vandeven@pi.be

In samenwerking met Natuurpunt Wemmel.

Vordenstein, Schoten. Bijeenkomst **9u 30** op de parking Kopstraat van het domein.

Gidsen: Joke De Sutter; tel.: 03 664 94 14; e-mail: jokes@online.be

Jean Werts; tel.: 03 663 37 06; e-mail: joannes.werts@pandora.be

In samenwerking met Natuurpunt Antwerpen Noord

Het Rood, Kapellen. Bijeenkomst **9u 30** op de hoek van Biartlei en Streepstraat.

Gidsen: François Van Uffelen; tel.: 03 383 33 63

Christine Van Lommel; tel.: 03 322 64 06

In samenwerking met Natuurpunt Antwerpen Noord.

Schildehof, Schilde. Bijeenkomst **13u 30** aan de ingang van het Schildehof (einde Bellevuedreef).

Gidsen: André, Myriam en Flory de Haan; tel.: 03 666 91 34; e-mail: dehaan@pi.be

In samenwerking met "De Kuifleeuwerik" Natuurpunt Antwerpen Noord.

Buggenhoutbos, Buggenhout. Bijeenkomst **14 u** aan de Buggenhoutse boskapel in de Kasteelstraat (verbindingsweg tussen Buggenhout en Merchtem).

Gids: Carl Van den Broeck; tel.: 015 34 02 72; e-mail: carl.vandenbroeck@pi.be

In samenwerking met Natuurpunt.

Zevenbergenbos, Ranst. Bijeenkomst **13u 30** aan de kerk van Ranst.

Gidsen: Frans Dielen; tel.: 03 353 16 21

Jean Schavey; tel.: 03 322 54 52

In samenwerking met Natuurpunt.

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeecia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeec (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeecia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging.

De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlenuen. Het lidgeld bedraagt 18 EUR per jaar, gezinslidgeld 20 EUR. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Indien de betaling op de postrekening nr. 000-1415744-79 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen gebeurt dient 25 EUR (27 EUR voor een gezin) overgeschreven te worden. Buitenlandse leden betalen 20 EUR indien contant betaald wordt aan André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen. Bij overschrijving vanuit het buitenland op post- of bankrekeningrekening dienen de kosten door de betaler worden gedragen.

KAMK publicaties

Bij de bibliothecaris kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Paddestoelenkartering

Secretariaat: Vandeven Emile, Opperveldlaan 14, B-1 800 Vilvoorde, tel: 02/267.74.18

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

ondervoorzitter: Moorthamer Freddy, Eyckensbeekstraat 16, 9150 Kruikebeke, tel.: 03/744.11.85

secretariaat & ledenadministratie: de Haan Myriam, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

De Sutter Joke, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14

Hendrickx Harrie (redactie AMK Mededelingen), Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/315.87.69

Le Jeune Guy (coördinatie excursieprogramma), Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

Volders Jos (coördinatie excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (redactie Sterbeecia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80

Inhoud AMK Mededelingen 2002.3

A. de Haan	
Editoriaal	
Paddestoelententoonstelling in het Peerdsbos 12 en 13 oktober 2002	63
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op russen (<i>Juncus</i>) (deel 3)	64
J. Gelderblom	
Kleine donker gekleurde <i>Telamonia</i> 's in Nederland en Vlaanderen	71
S. Terclavers	
Fungi-listserver	79
T. Stijve	
De Cedergrondzwam (<i>Geopora sumneriana</i>) een weinig opgemerkte doch algemene voorjaarspaddestoel	80
J. Volders	
Enkele nieuwe of interessante soorten voor Funbel 2001 (Deel 1)	85
Europese kartering van bedreigde paddestoelen	88
T. Stijve	
De boleet van de dichter Victor Hugo	89
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	90
P Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	92
Opstellen excursieprogramma 2003	
Werkweek te Heer sur Meuse	
Wijziging routebeschrijving excursie op zondag 27/10 naar "de Teut"	
Overlijden	93
Educatieve avonden	
Vlaamse paddestoelenkijkdag 6 oktober 2002, KAMK-excursies	94

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Gelderblom, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, J. Volders, R. Walley

Eindredactie & vormgeving: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/3158769

Verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" of verzonden per e-mail zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Harrie Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle e-mail: harrie.hendickx@skynet.be gezonden worden, **ten laatste zes weken voor het verschijnen.**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Trichia verrucosa* Berk., Veelkoppig draadwatje, door Myriam de Haan

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

